

Kissankasvatuksen tavoiteohjelma, KTO

Persialainen ja Exotic

GC Fitzgerald Oeuvre D'Art PER w 62, s. 10.10.2012.
kuva Marita Kienanen

SC PT*Kiyoko Kats Big Royal JW EXO n, s. 2.5.2015.
kuva Tessa

Laatijat: PER/EXO KTO työryhmä / Jaana Jyrkinen, Pirjo Kankainen, Merja Lindgren,
Pia Pörn, Veikko Saarela, Kirsi Tero

27.04.2022

Sisällysluettelo

1.	YHTEENVETO	3
1.1.	Rodun tilanne ja kasvatustavoitteet	3
1.2.	Tärkeimmät suositukset kasvatuskissoille.....	5
1.3.	Suosittelut terveystestit	5
2.	RODUN TAUSTA	6
3.	RODUN NYKYTILANNE.....	14
3.1.	Populaation rakenne ja jalostuspohja	14
3.2.	Luonne ja käyttäytyminen	17
3.2.1.	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä.....	17
3.2.2.	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	17
3.3.	Terveys ja lisääntyminen	18
3.3.1.	Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat	21
3.3.1.1.	Sekvesteri	23
3.3.1.2.	Suu- ja hammassairaudet	25
3.3.2.	Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	26
3.3.3.	Yleisimmät kuolinsyyt	32
3.3.4.	Lisääntyminen	34
3.3.5.	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	39
3.4.	Ulkomuoto	40
3.4.1.	Rotumääritelmä	40
3.4.2.	Näyttelyt	42
4.	KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	42
4.1.	Suosituksien siitoskissoille ja yhdistelmille.....	42
4.2.	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	44
5.	LÄHTEET	44

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta

Persialainen on yksi maailman vanhimmista kissaroduista ja myös tunnetuin. Euroopassa persialaiskissoja on esitelty näyttelyissä jo yli sata vuotta. Persialainen on ollut ylivoimaisesti suosituin kissarotu myös maailmassa.

Persialainen on pitkäkarvainen kissa, jolla on lyhyet jalat, vahva tanakka vartalo ja lyhyt häntä, sen korvat ovat pienet, nenä lyhyt, silmät suuret ja pyöreät. Persialaisen standardi on hyväksytty FIFessä 1949 ja exoticiin 1983. Standardi ja rodun ihannekuvaus on ollut voimassa samanlaisena vuosikymmeniä, standardia ei ole juurikaan muutettu, koska se on ollut toimiva työkalu kasvattajille, kuvaamaan rodun ihannekissaa. Vuosien aikana standardiin on lisätty maininta avoimista sieraimista sekä hyväksytty lukemattomia uusia värejä. Myös pisteytys on muuttunut, aikaisemmin eri väreillä oli keskenään erilaiset pisteet. Tämä asia on myöhemmin yhtenäistetty samanlaiseksi kaikille väreille. Rotu on muuttunut vuosikymmenten aikana standardin mukaisemmaksi entisestä pitkäkarvaisen kotikissan näköisestä kissasta nykyiseksi pitkäturkkiseksi, pyöreäsilmäiseksi ja kauniskasvoiseksi persialaiseksi ja exotiseksi.

1.1. Rodun tilanne ja kasvatustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Suomen Kissaliitto ry ylläpitää suomalaisten FIFe-rekisteröityjen persialaisten ja exoticien tilastoa. Suomessa vaikuttaa kuitenkin useamman kattojärjestön rotukissayhdistyksiä, jonka vuoksi kattavaa yhtenäistä rekisteröintitiedostoa ei ole.

Luonne ja käyttäytyminen

Molempien rotujen perusluonne: ystävällinen, eloisa, seurallinen ja utelias – silti rauhallinen. Rodut soveltuvat erilaisten ihmisten ja perheiden lemmikiksi. Molemmat rodut ystävystyvät helposti muiden kotieläinten kanssa ja rakastavat huomion keskipisteenä olemista. Ne sopeutuvat yleensä yllättäviin tilanteisiin erittäin hyvin.

Terveys ja lisääntyminen

Persialainen ja exotic ovat keskimäärin terveitä rotuja. Niillä esiintyy jonkin verran silmävaivoja ja -sairauksia, kuten silmien vuotamista sekä sarveiskalvon sekvesteriä. Myös kaikille kissoille yleisiä hammasongelmia ja -sairauksia esiintyy. Muita huomionarvoisia persialaisilla ja exoticeilla jossain määrin esiintyviä terveysongelmia ovat sydänsairaudet; kuten HCM, kasvain- ja syöpäsairaudet sekä nivelrikko, jonka vuoksi kasvatukseen käytettäville kissoille suositellaan tehtäväksi terveystutkimuksia. Jälkimmäiseksi mainittujen sairauksien osalta ei voida kuitenkaan sanoa, että ne olisivat PER/EXO rotutyypillisiä tai että niitä esiintyisi persialaisilla ja exoticeilla muita rotukissoja enempää.

Polykystista munuaissairautta (PKD) ei Suomessa kasvatetuilla persialaisilla ja exoticeilla enää esiinny, sillä PKD kantajuus on ollut 1990-luvun lopulta asti mahdollista tutkia DNA testillä. Suurin osa kissoista onkin PKD puhtaita vanhempien tulosten perusteella.

Persialaisilla ja exoticeilla esiintyy harvemmin hengitysongelmia kuin mikä on yleinen käsitys brakykefaalisista roduista. Rodun standardissa onkin kiinnitetty erityistä huomiota avoimiin sieraimiin.

Pääsääntöisesti persialaiset ja exoticit ovat hyviä lisääntymään ja synnyttämään. Vastoin yleistä käsitystä niillä ei esiinny synnytysongelmia muita rotukissoja enempää.

Ulkonäkö

Persialainen on lyhyentanakka, suuri ja vankka kissa. Jalat ovat matalat ja paksut, tassut isot ja pyöreät. Persialaisen pää on leveä ja pyöreä, nenä lyhyt ja leveä, otsa pyöreä, leuka vahva ja posket täyteläiset. Silmät ovat suuret ja pyöreät, joten paljolti niiden myötä syntyy se oikea "persialaisilme". Kasvojen yleisilme on avoin ja suloinen. Persialaisen korvat ovat pienet, pyöreäkärkiset ja sijaitsevat alhaalla päälaella. Persialaisen turkki on erittäin pitkä, ilmava ja tuuhea. Karva on erityisen pitkää hännässä ja kaulurissa.

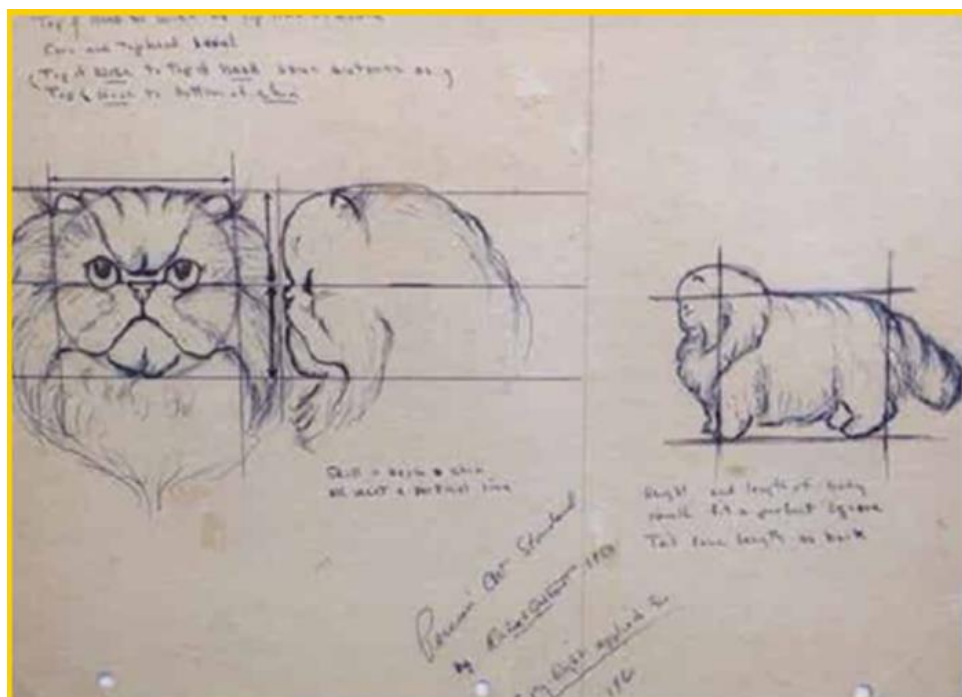
Exotic on persialaiskissan lyhytkarvainen muunnos. Turkki on pehmeä, tiheä ja ylöspäin kohoneva sekä tavallisen kissan turkkia pidempi ja paksumpi.

Molemmilla roduilla on samat värimuunnokset. Hyväksytyjä värejä on yli 400. Turkin väri määrää hyväksytyt silmien värin. Suurimmalla osalla värimuunnoksista on tumman oranssit tai kuparin väriset silmät, joillakin väreillä ne ovat siniset tai vihreät.

Kasvatuksessa exoticia voi yhdistää persialaiskissaan, jolloin samassa pentueessa voi olla sekä lyhyt- että pitkäkarvaisia pentuja.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Persialainen on yksi maailman vanhimmista kissaroduista. Se on luonnollinen rotu, jonka standardi on muuttunut hyvin vähän vuosien aikana. Alla oleva (Kuva 1) Richard Gebhardtin vuonna 1960 tekemät piirrokset osoittavat, että persialaisen "ihanne" ulkoasu on pysynyt samana.

Kuva 1. Persialainen. Richard Gebhardt. 1960.

1.2. Tärkeimmät suositukset kasvatuskissoille

Sukusiitos ja sukukato	Kasvatuksessa suositellaan tekemään täysin outcross-yhdistelmiä. Mikäli linjasiitosta tehdään, tulee yhdistelmässä käytettyjen yksilöiden olla suositusten mukaisesti terveystestattuja ja terveeksi todettuja sekä virheettömiä. Sukusiitos prosentti suositellaan pitämään alle 6,25 % ja sukukatokerroin mahdollisimman korkeana, koska se kertoo perimän monimuotoisuudesta.
------------------------	---

PER/EXO standardista on nostettu esille virheet, jotka vaikuttavat kissan hyvinvointiin tai terveyteen negatiivisesti. Näitä virheitä kasvattajan tulisi kasvatuskissoiltaan välttää ja arvioida käyttämiään kissoja standardiin verraten. Kauniilla rodunomaisella kissalla ei tule olla lainkaan terveydellisiä ongelmia. Virhelistaus löytyy taulukosta kohdasta 4.2. (Taulukko 4.2.1).

Suosituksena että kasvatuksessa ei käytettäisi kissoja, jotka ovat olleet pentuna haluttomia imemään emoaan tai ovat olleet muuten heikkoja. Myöskään ei tulisi käyttää kasvatukseen jälkeläisiä, joiden emo on hoitanut pentueensa huonosti (imetys, synnytys, yleinen hoitaminen, maidontuotanto).

1.3. Suositellut terveystestit

FIFe:n kasvatusta- ja rekisteröintisäännöissä [FIFe Breeding and registration rules.pdf] persialaisille ja exoticeille suositellaan seuraavia terveystutkimuksia

- Elektrokardiogrammi (EKG) tai sydänultraäänitutkimus
- Röntgenkuvaus lonkkaniveldysplasian (hip dysplasia) varalta
- Röntgenkuvaus polvilumpion luksaation (patella luxation) varalta

Persialaisille ja exoticeille pakollinen geenitesti

- Polykystinen munuaissairaus (PKD1/AD-PKD), jollei kissa ole varmistettu PKD terveeksi vanhempien terveystulosten perusteella.

Kasvatuksen tavoiteohjelmassa suositellaan edellisten lisäksi virallisen silmätarkastuksen teettämistä kaikille kasvatukseen käytettäville kissoille. PER/EXOille on myös saatavilla kaupallinen geenitesti etenevän verkkokalvon rappeuman (PRA-pd) varalta.

Lemmikeille tehty terveystutkimukset antavat arvokasta tietoa kissan terveydentilasta omistajalle, mutta myös kasvattajalle kissan sisarusten ja jälkeläisten jalostuskäyttöä suunniteltaessa. Kissan omistajan olisi hyvä tuoda kissan terveystulokset kissan kasvattajan tietoon.

Suomen Kissaliiton suosituksen mukaisesti siitoskissat tulee testata FeLV ja FIV varalta. Lisäksi sienitesti (*Microsporum canis*) on hyvä ottaa vuosittain samassa taloudessa asuvista kissoista.

Kasvattajien tulee jalostusvalintoja tehdessään huomioida **PER/EXO standardissa** mainitut rodun terveyteen vaikuttavat seikat, kuten avoimet sieraimet ja esteetön hengitys. Lisäksi on hyvä huomioida **kasvatusta ohjaava PER/EXO KTO virhepisteytyslista**, joka auttaa välttämään vakavia ja ei toivottuja ominaisuuksia kasvatustalossa.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä

Persialainen

Persialaisen alkuperä ei ole ihan selvä, mutta nimensä mukaisesti se on ilmeisesti kotoisin Persiasta eli nykyisen Iranin alueelta. Viimeaikaiset geenitutkimukset osoittavat, että nykypäivän persialaiset eivät ole sukulaisia Lähi-idän kissoille, vaan Länsi-Euroopan kissoille. Tutkijat totesivat: "Vaikka varhainen persialainen kissa on tosiasiallisesti lähtöisin Persiasta (Iran), nykyaikainen persialainen kissa on menettänyt fylogeografisen allekirjoituksensa." (DNA-tutkimus eri maantieteellisillä alueilla elävien saman lajin populaatioiden sukulaisuus ja polveutuminen)". On myös mahdollista, että alun perin se periytyy Turkin angorakissoista. Tunnetuksi se tuli haareminaisten lemmikkinä 1500-luvulla ja sitä kautta myös aloitti Euroopan valloituksen.

Ensimmäisten idänmatkaajien, yli 300 vuotta sitten, Eurooppaan tuomat persialaiset annettiin usein lahjaksi aatelisille maanomistajille. Näin ollen persialaisista tuli aristokraattien lemmikki ja hyvin kauan useimmille ihmisille jäi kuva persialaisesta ylellisenä lemmikkinä, johon liittyi varallisuutta ja valtaa.

Ensimmäinen dokumentoitu Persiasta tullut rodun esi-isä tuotiin Iranista Italiaan vuonna 1620. Italialainen matkailija Pietro della Valle (1586-1652) oli neljä vuotta Persiassa vuosina 1617-21 ja hänen ansiokseen katsotaan persialaisten kissojen tuominen Eurooppaan – vaikkakin vanhimmat eurooppalaiset tiedot pitkäkarvaisista kissoista ovat peräisin vuodelta 1520.

Hyvin samoihin aikoihin tuotiin ensimmäinen persialainen Turkista Ranskaan. Rotu levisi Ranskan kautta Britanniaan, jossa ne tunnettiin jonkin aikaa ranskalaisina kissoina. Erityisen suosittu rodusta tuli Englannissa kuningatar Viktorian aikaan (1819-1901).

1800-luvun puolessa välissä myös useat Iso-Britannian diplomaatit toivat ulkomaan matkoiltaan perheilleen lemmikeiksi pitkäkarvaisia kissoja. Kissarotuja kutsuttiin eri nimellä riippuen siitä mistä maasta ne tuotiin, persialaiset tulivat Iranista ja angorat Turkista.

Euroopasta rotu levisi 1800-luvulla Pohjois-Amerikkaan ja ympäri maailman. Pohjois-Amerikassa rodusta tuli heti hyvin suosittu.

Persialainen kissa esiteltiin ensimmäisessä järjestetyssä kissanäyttelyssä vuonna 1871 Lontoon Crystal Palacessa Englannissa. Sininen oli alkuun suosituin väri, vaikka valkoinen ja musta olivat myös hyvin esillä.

Näyttää siltä, että jossakin vaiheessa 1800-luvulla brittiläiset kasvattajat sallivat tai rohkaisivat turkkilaisen angoran yhdistämistä rotuun. Vaikka näiden kahden rodun välillä onkin eroja, ne luokiteltiin yhteen ja esiintyivät näyttelyissä pitkäkarvoina (longhairs).

Kun yksilöistä, jotka olivat lähempänä myöhemmin vahvistettua persialaista ulkomuotoa, tuli suosituimpia tyypejä, sitä yritettiin erottaa Angorasta.

Ensimmäisen rodun standardin julkaisi vuonna 1889 kissanäyttelyn edistäjä Harrison Weir. Tällöin myös eroteltiin kaksi eri rotua, persialainen ja angora.

Nämä varhaiset persialaiset olivat hyvin erilaisia kuin tämän päivän persialaiset, yhteistä oli vain pitkä karva ja vartalontyyppi. Rotu sellaisena kuin me sen nyt tunnemme, on hyvin ammattitaitoisten ja valikoivien jalostusohjelmien tuote. Tämä on tuotosta innokkaiden harrastajien valtavaan kysyntään, etenkin Yhdysvalloissa.

Pian ensimmäisen näyttelyn jälkeen persialaiset löysivät tiensä Atlantin yli Yhdysvaltoihin, siellä niistä tuli hyvin suosittuja. Vuoteen 1903 mennessä amerikkalaisilla kasvattajilla oli käytössään omat rotumääritelmänsä persialaisille ja kansalliset suuntaukset alkoivat syntyä. Brittiläiset persialaisharrastajat tyytyivät vähemmän vankkaan tyyppiin, joka oli ehkä lähempänä alkuperäisen persialaisen muotoa. Amerikkalaiset taas suosivat kompaktimpaa rakennetta ja pyrkivät saamaan aikaan paksumman ja pidemmän turkin. Nämä pyrkimykset ovat edelleen ajankohtaisia ja ne heijastuvat persialaisten hieman erilaisiin rotumääritelmiin Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa

Exotic

1950-luvulla Amerikassa alettiin kehittämään amerikkalaisen lyhytkarvakissan väritystä tekemällä roturisteymä persialaisen kanssa. Amerikkalaisen lyhytkarvan kasvattajien toive ei kuitenkaan toteutunut, sillä lopputulos oli aivan jotain muuta kuin mitä he odottivat. Roturisteymän jälkeläisillä oli lyhyet vartalot ja hännät sekä vielä lyhyempi nenä.

Lopputuloksen piti siis olla upeanvärinen amerikkalainen lyhytkarva. Tulos muistutti persialaista, jolla oli lyhyt turkki. Uusi rotu, exotic, oli syntynyt. Myöhemmin samalla vuosikymmenellä exoticien rodunjalostuksessa risteytettiin persialaista myös burman ja jopa venäjänsinisen kanssa. Vuonna 1967 Cat Fanciers Association (CFA) hyväksyi exoticien omaksi rodukseen ja Federation Internationale Feline (FIFe) 1984.

Ensimmäiset rodun edustajat Suomessa

Suomeen ensimmäiset persialaiskissat tulivat vasta 1950-luvulla.

Tiettävästi ensimmäinen rekisterikirjan omaava persialainen saapui Suomeen vuonna 1958 Ruotsista, jolloin Hugo ja Outi Arokanto hankkivat aikuisen ruskeatabbynaaraan IC Anderstorps Flisan (s. 1956, SRK LO 2).

Historiankirjoihin Flisa ei kuitenkaan ole jäänyt rekisterinumerolla 1, vaan rekisterikirjojen ensimmäisen numeron sai itselleen Arokantojen toinen tuonti, musta uros IC Mirajama Mustafa (s. 1959, SRK LO 1). Tarinan mukaan ensimmäisiä rekisterikirjoja tehtäessä, ei kissoja laitettu maahantulojärjestykseen vaan rekisteröitiin aika lailla sattumanvaraisesti, ja näin ollen Flisa ei ole jäänyt historiaan kanta-kirjan ensimmäisellä numerolla.

Pian Arokantojen jälkeen kuvanveistäjä Olli Waittinen ja hänen vaimonsa Liisa hankkivat itselleen punaisen naaraan CH Gothic Forsythian (s. 1959, SRK LO 4) ja

Liisa Waittinen ja Int.ch. Despotie Nim PER a rek no 3, s. 1.10.1959. kuva Marita Kienanen

sinisen uroksen IC Despotie Nimin (s.1959 SRK LO 3). Näitä neljää Arokantojen ja Waittisten tuomaa kissaa voidaan pitää suomalaisen persialaiskasvatuksen kantakissoina.

Kuitenkin tosiasia on se, että jo aikaisemmin oli Suomeen tuotu puhdasrotuisia persialaisia. Kissoja ei vain rekisteröity, koska siihen aikaan kissoista ei vielä pidetty kortistoa Suomessa. Mahdollisesti kissoilla on myös kasvatettu. Tunnetuimmat persialaiset jo 1950-luvulta ovat taiteilija Kari Suomalaisen Englannista tuomat kaksi sinistä kissaa: Möksö ja Pikkukissa.

Ensimmäinen Suomessa rekisteröity persialaispentue syntyi keväällä 1960 IC Anderstorps Flisalle. av Exo pentueessa oli kolme pentua; musta uros, musta naaras ja ruskeatabby naaras. Pentueen isänä ei kuitenkaan toiminut Arokantojen oma musta uros, vaan Flisa kävi kosiomatkalla Ruotsissa.

*Int.ch Violet Countess Goldenheard von Fitzgerald PER f (vas) s. 30.4.1966
ja Int.ch.Ahle Anja PER f (oik) s. 4.7.1967. kuva Marita Kienanen*

Ensimmäiset kilpikonna- ja sinikilpikonnaväriset pennut syntyivät alkukesästä 1961 CH Gothic Forsythialle ja pentueen isänä oli IC Mirajama Mustafa.

Ensimmäinen naamio-persialainen tuotiin Suomeen 1962 Ranskasta. Tämä sininaamio naaras Lina des Grandes Chapelles kuitenkin kuoli jo 9kk iässä. Vuonna 1963 tuotiin kaksi

ruskeanaamiota, uros Langland Tiger Englannista ja naaras Bjury von Vogelberg Saksasta.

Ensimmäinen naamio-persialaispentue syntyi 1964 edellä mainituille kissoille. Tämän Paipoint pentueen kasvattaja oli Eila Tiuri ja siinä oli 4 ruskeanaamio pentua. Uutta verta USA:sta tuotiin 1966, ruskeanaamio uros nimeltään Morg's Scooter. Kissa eli 7-vuotiaaksi ja sai 36 jälkeläistä.

Suomen ensimmäinen exotic oli musta naaras Sarouk's Sugar Baker (s.29.5.1988) ja sen toi Suomeen USA:sta Pirjo Kaiste (Assarahia) vuonna 1989. Sarouk's Sugar Baker on varsin unohdettu kissana ja paremmin tunnetaan Suomen exotic-kasvatuksen alkukissana toinen USA:n tuonti myös vuodelta 1989, cremetiikeri exotic uros CH, CFA GC Exsaic's Nugget (s.18.11.1987).

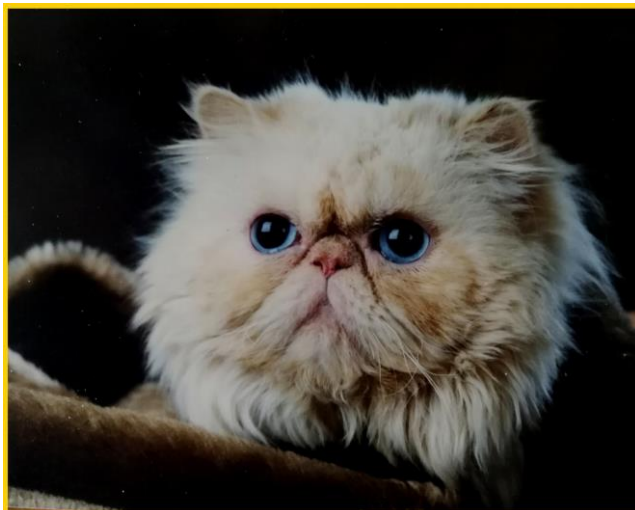
Muutos kasvatuksessa

Kasvatus tapahtui Suomessa 1960-80 luvuilla pitkälti ruotsalais-englantilaisilla linjoilla. IC

*CH Fitzgerald Durazna PER d s. 20.2.1973.
kuva Marita Kienanen*

Söderklang Dareios oli 70-luvun käytetyin siitosuro 112 jälkeläisellään. Tällä sinisellä uroksella oli Suomen ensimmäiset persialaiset sukutaulussaan, isän puolella IC Mirjama Mustafa (rek no 1) ja emon puolella IC Desptotic Nim (rek no 3). Koko tämän ajan tyyppi muuttui kohti rodun ihannekuvausta. Persialaisten ja exoticien tyyppi muuttui lisää 1980-luvulla, kun uudennäköiset kissat valtasivat nopeasti suosiota englantilaiselta tyypiltä ja tämä uusi standardinmukaisempi tyyppi saavutti tuolloin kasvattajien yksimielisen hyväksynnän. Yksi 1980-luvun käytetyimmistä siitosuroksista oli Mintunkukan kissalan CH Tanjulin Neptunus (PER a), jolla oli 130 jälkeläistä.

*Myshadows Candytuft of Lauralas PER d 33 s. 28.2.1983
kuva Marita Kienanen*

Siriuksen kissalaan tuli Italiasta kolme hienoa hopeakissaa; uros EP/EC Notturmo del Do Diesis DM (PER ns 22 62), jolla oli 33 jälkeläistä sekä naaraat EC Oranyl di Al Chiba DM (PER ns 22 62), jolla oli 7 pentueessa 17 jälkeläistä 80-luvulla ja GIP/EC Larcana di Al Chiba DM (PER fs 22 62), jolla oli 90-luvun puolella 6 pentuetta ja 20 jälkeläistä. Kummankin pentueista valtaosa ensiksi mainitun uroksen kanssa. 1980-luvun alussa alettiin puhumaan jenkkityyppisistä kissoista. Nämä kissat olivat voimakkaammin tyypitettyjä kasvoistaan, nenä oli lyhyempi, stop sijaitsi korkeammalla ja oli voimakkaampi. Huomionarvoista oli, että

tyypin muuttumisen aikaan, persialaisten suosio rotuna kasvoi entisestään – rekisteröintimäärät nousivat tasaisesti koko 1980-luvun ja korkeimmillaan olivat vuonna 1991, jolloin rekisteröitiin 1174 persialaista ja exoticia.

1990-luvulla alkoi tulla uusia suosittuja pitkäkarvarotuja Suomeen ja niiden rekisteröinnit kasvoivat. Tämä vaikutti myöhemmin merkittävästi persialaisten ja exoticien rekisteröintien määrään. Siperiankissa, Maine Coon ja Ragdoll saapuivat maahan ja pitkäkarvaisten kissojen ihailijoille, alkoi löytymään vaihtoehtoja.

Kasvatuksessa kissojen pienempiin yksityiskohtiin kiinnitettiin tyypin muutoksen myötä enemmän huomiota. Ilmeet muuttuivat suloisemmiksi ja silmät kauniin pyöreiksi, korvat pienemmiksi, alhaalle sijoittuneiksi ja pyöreäkärkisiksi. Varsinainen värikasvatus katosi. Entisten aikojen kissat, joilla saattoi olla pelkästään koko sukutaulu sinisiä kissoja, katosivat kokonaan. Myös kilpailun väheneminen värin sisällä vaikutti tyypin kohentumisen myötä osin värien huonontumiseen.

Huomionarvoista on se, että tuolloin 1980-luvulla ei ollut nettiä kasvattajien apuna. Tietoa saatiin kirjoista ja erilaisista julkaisuista. Kasvattajiin otettiin yhteyttä kirjeitse ja tietoja vaihdettiin. Sukutauluja sekä kuvia kissoista läheteltiin puolin ja toisin postitse. Yhteydenpito ei ollut helppoa ja kaikkiin yhteydenottoihin ei vastattu. Myös ulkomaanmatkoilla pyrittiin järjestämään kasvattajilla vierailuja, jolloin kissan saaminen tulevaisuudessa oli helpompaa, kun nimelle oli olemassa kasvot.

Exotic kasvatuksen alku Suomessa

Suomen ensimmäinen exotic, musta naaras Sarouk's Sugar Baker (s.1988), teki neljä pentuetta, yhteensä 7 pentua. Suomen exotic-kasvatuksen alkuaikojen merkityksellisin kissa oli kuitenkin

Assarahia kissalan toinen USA:n tuonti samalta vuodelta, cremetiikeri exotic uros CH, CFA GC Exsaic's Nugget (s. 1987). Kissa oli homotsygoottinen lyhytkarvaisuuden suhteen, joten se tuotti vain exotic-jälkeläisiä omistajansa Assarahia kissalaan sekä useille muille kasvattajille. Tuohon aikaan oli hyvin tavanomaista, että uroksia annettiin muille kasvattajille ja oli melkein kunnia-asia, kun uros kelpasi astutukseen myös muille. Nuggetilla esimerkiksi oli ajan tyyliin yhteensä 62 jälkeläistä yhdeksällä eri kasvattajalla.

Iso mullistaja ja muutoksen tekijä exotic puolella oli 1991 syntynyt Isfahan kissalan USA:n tuonti EC Jovan Gus (EXO n 22). Tällä kauniilla ruskeatabbyuroksella oli liuta kauniita jälkeläisiä, yhteensä 43 kpl. Kissa oli linjasiitetty (6,25 %) ja omasi tuon ajan mahtavimmat jenkki exotic vanhemmat mitä kuvitella saattaa. Vanhemmat olivat synnyinmaansa TOP-kissalistauksissa kärkisijoilla, isä 20. paras pentu ja emo 4. paras pentu; GC NW Jovan Buster Brown x GC NW Jovan Chocolate Chip.

Jovan Gusin jälkeläisiä myytiin myös ulkomaille. Suomessa merkittävä jälkeläinen oli IC Arthouse Gladiola Victoriae DM (EXO w 62), joka oli Aamukasteen kissalan kulmakivi exotic kasvatuksessa. Tämä kissa oli emona usealle menestyneelle jälkeläiselle. Sen ensimmäisessä pentueessa olivat Precious kissalaan muuttanut SW EC Aamukasteen Charming Maiden (jolla 10 jälkeläistä), Mimosan kissalaan mennyt EC Aamukasteen Cherry Berry DM (9 pentuetta, 34 jälkeläistä, niistä 5 pentuetta saman uroksen kanssa) ja kasvattajalle jäänyt EC Aamukasteen Conqueror (25 jälkeläistä). Näiden kissojen isä oli EC Rosamin Love Magician (PER e 23), jonka takaa löytyivät myös arvokkaat kissat ihan lähisuvusta. Rosamin Love Magician isä oli IC Victorian Andromeda, joka oli yhdistelmästä EC Anona Diamond Blu-J. x IC Mimosan Eccentric DM. Mimosan Eccentricin isä oli jenkkituonti WW95 EP EC My Ty's Johnny Cat Brown. Rosamin Love Magicianin emo oli jenkkituonti Lauralas Red Rosette (PER d).

Kasvatuksen kehittyminen Suomessa

1970 ja 1980-luvulla persialaisia tuotiin käytännössä Suomeen vain pääosin Ruotsista, mutta myös jonkin verran Norjasta ja Englannista. Ruotsista tuotiin erityisesti yksivärisiä ja valkolaikkuja – Englannista colourpoint persialaisia. Suurin syy tähän oli se, että kissat olivat noissa maissa kauniita. 1970-80 luvuilla puhuttiin englantilaisesta tyylistä, joka oli standardinmukaisempi kuin pitkäkarvaiset, suoraprofiiliset, pitkänenäiset ja suurikorvaiset kissat, joita rekisteröitiin paljon persialaisiksi tuohon aikaan.

Suuri vaikutus oli myös sillä, että näistä maista kissa pääsi Suomeen ilman karanteenia. Karanteeni oli hankala ja kallis uudelle omistajalle, eivätkä monet kasvattajat halunneet lähettää kissojaan karanteeniin odottamaan pääsyä omaan kotiin. Suomeen karanteenin kautta oli mahdollista tulla vain siten, että kissa oli Jyväskylässä 4 kuukautta karanteenissa. Olosuhteet eivät olleet kissalle mukavat, sillä ne joutuivat olemaan erään eläinlääkärin talon kellarissa häkissä ja jotkut kissat jopa sairastuivat siellä.

Ensimmäisiä Suomessa kasvatukseen käytettyjä jenkkityyppejä kissoja olivat mm. musta yksiväritaustainen jenkipersialaisurok CH Corsikas Buchkhwheat of Jolee, joka tuli Sikkimin kissalaan. Se ehti tekemään täällä vain kolme pentuetta, joissa 11 pentua (yksi Sikkimin pentue, yksi Naukumaijan colourpointkantaja eli cpc-pentue ja yksi Fitzgerald pentue). Tämän jälkeen se matkasi Norjaan. Tämä määrä kuulostaa pieneltä, mutta asian mittasuhteet muuttuvat, koska näitä jälkeläisiä käytettiin todella paljon siitokseen ja kissan merkitys oli siksi valtava. Sen kaksi mustaa Sikkimin kissalan täysin uudentyyppistä Suomessa syntynyttä jenkkipoikaa IC Sikkimin Carnival Rambo ja pentueveli Sikkimin Change Maker Man olivat paljon käytettyjä siitosuroksia 1980-luvun lopussa. Näiden kissojen emo on aivan ensimmäisiä jenkkituonteja edustava Jovan

Sweetpea of Lauralas (PER n). Molemmille pojille on rekisteröity valtavasti jälkeläisiä, Carnival Rambolle 198 ja Change Maker Manille 130. Poikien pentuesiskot Sikkimin Corsikas Suprize oli emona 7 pentueelle, 14 pennulle ja Sikkimin Charming Miss USA sai yhden 2 pennun pentueen sekä pentueveli Sikkimin California Son oli isänä yhdelle 3 pennun pentueelle.

Naukumaijan Gössi cpc-musta uros (Corsikas Buckwheat of Jolee x Surroma Sopihisticat) taas jatkoi samoja isänsä geenejä pointtipuolella olemalla isänä peräti 78 pennulle kuudella eri kasvattajalla. Kiinnostusta tähän urokseen lisäsi jenkkitaustan lisäksi se, että se kantoi myös joidenkin kasvattajien tavoittelemia suklaa- ja lilavärejä. Kiinnostusta ei vähentänyt tässä myöskään se, että tässä kohtasivat isänä paras jenkki yksi-väri linja ja emona paras englantilainen pointtilinja. Upea CH Corsikas Buchkh-wheat of Jolee oli isoisänä peräti 540 kissalle Suomessa.

IC Sikkimin Carnival Rambo PER n s. 7.12.1985.
kuva Marita Kienanen

Sikkimin Carnival Rambon ja Sikkimin Change Maker Manin emo Jovan Sweetpea of Lauralas astutettiin ennen edellä mainittua pentuetta colourpoint-uroksella CH Gazebo Points Guivre, ja sieltä oli tuloksena musta cpc- uros Sikkimin Black Buster. Sille rekisteröitiin 3 vuoden aikana 16 eri kasvattajalle yhteensä 107 pentua, näistä 47 oli naamiovärisiä. Black Buterin isällä Gazebo Points Guivre:lla oli myös 101 jälkeläistä.

Lauralas Blue Hydrangea (PER a) sai 32 pentua 9 eri kasvattajalle – sitä käytettiin myös Suzycat kissalassa hopeiden tyypin parantamiseen. Hopeapuolella (chinchilla ja shaded silver) tehtiin

Lauralas Blue Hydrangea PER a s. 11.2.1986.
kuva Marita Kienanen

useita astutuksia parhaiden yksiväristen kanssa, lisäksi tuonteja oli Ruotsista ja Keski-Euroopasta. Täysin jenkkitaulun omaasi Ruotsista Väinämöisen kissalaan tuotu Dalee Hobie Cat, jolle syntyi Suomessa 120 jälkeläistä.

Dahrin kissala toi lukumääräisesti useita tuontikissoja 80- ja 90-luvulla. Aluksi Ruotsista ja englannista – sitten jenkeistä mm. MyTy's kissalasta. Mintunkukan kissala taas toi Jonala's ja Bar-B kissaloista kissoja. Bar-B Burning Love (PER d) teki täällä 8 pentuetta ja 25 pentua.

Mintunkukan kissalan tuontiuross englannista CH Ursus Eccolo (PER e) edusti tuon ajan väri kasvatusta. Kissalla oli sukutaulusaan 2 polvea pelkkiä cremen värisiä kissoja. Eccololla oli 138 jälkeläistä, ja ajan hengen mukaisesti yli 20 eri kasvattajalla. Vielä

puhtaampi väritaulu löytyi Ruotsintuonti IC Perzanowow's Carrarralta (PER a), jonka koko sukutaulun neljä polvea oli sinisiä persialaisia. Kissa oli hyvin tasaisen vaalea sininen väriltään. Carrarralle rekisteröitiin 32 pentua, niistä diluutiovärisiä oli 28, joista 11 sinistä.

Mintunkukan kissala toi myös kantavan viisivuotiaan naaraan Jonala's Nicotianan (PER f) joka oli astutettu lähtömaassa upealla voittajakissalla NW GC Jonalas Chaz:illa (PER w 62) – tästä yhdistelmästä saatiin hieno Mintunkukan Indiana Jones (PER w 62), jolle rekisteröitiin 24 pentua. Nicotiana itse teki täällä 4 pentuetta ja yhtensä 8 pentua.

Fizgeralt kissala oli myös vahvasti mukana tyypin muutoksessa, kissalassa käytettiin kasvatukseen järjestelmällisesti useita näistä parhaista jenkkituonneista.

Fizgeralt kasvattajan nimi on hyväksytty jo 1963 ja ensimmäinen pentue syntyi 1966.

Fizgeralt – Marita Kienanen kasvattaa edelleen ja hänen käyttämistään linjoista löytyy yhä aiemmin mainitut ensimmäiset rekisteröidyt persialaiset.

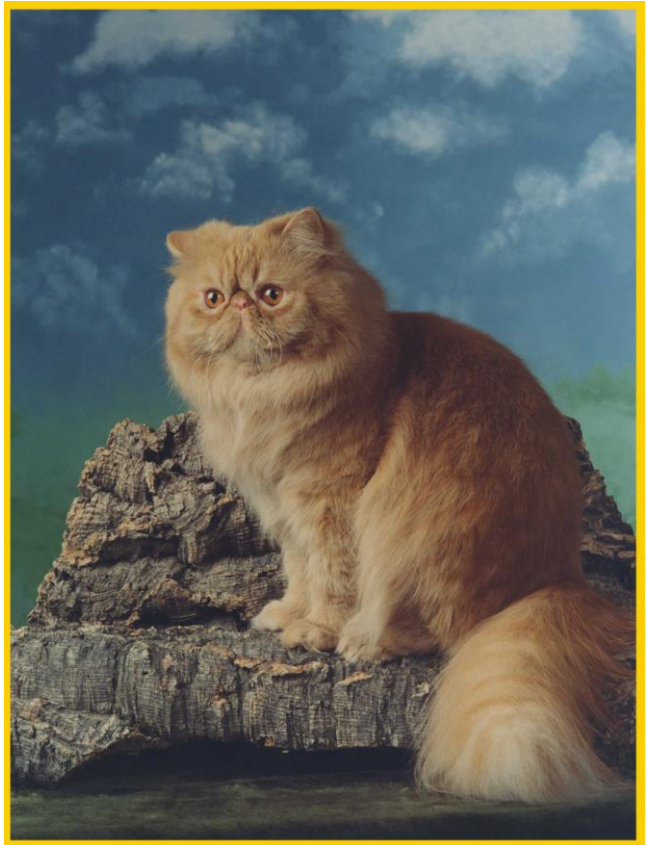
Colourpoint puolella Sinihuiskan kissalan englannintuonti IP GIC Purrrsona Cherieamour (PER c 33) oli englannintuonti ja sillä oli 6 pentuetta, yhteensä 19 jälkeläistä, joista yli puolet suklaan- tai lilanvärisiä.

Jenkeistä tuotiin myös muutamia naamiovärisiä kissoja tuohon aikaan. Tunnetuimpia GIC Lauralas Victorious Star (PER n 33), jolla oli 83 jälkeläistä 9 eri kasvattajalla sekä samalla Isfahan kasvattajalla toinen uros EC Jolees Orange Julius of Isfahan DM, jolle syntyi peräti 132 jälkeläistä 12 eri kasvattajalle. Muita pointtituonteja olivat Jasmirin kissalan EC Sandypaws Sammy of

Jasmirin (PER n 33) DM, jolla oli 73 jälkeläistä kahdeksalla eri kasvattajalla sekä EC Sandypaws Sally of Jasmirin (PER d 33) DM, joka oli myös jenkeistä tuotu pointtinaaras, 7 pentuetta ja 20 jälkeläistä.

Anona-kissat jenkeistä ja näiden tuontien upeat Stalworth kissalassa syntyneet kasvatit menestyivät hienosti 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa. EC Anona Diamond Blue-J:lle (PER a) rekisteröitiin yhteensä 54 jälkeläistä. IC Anona Diamond Mandolin Rain oli sen puolisko ja teki Blue-J:n kanssa useamman pentueen. Yhdistelmästä syntyi useita hienoja menestyneitä kissoja. Kaiken kaikkiaan tämä naaras teki 6 pentuetta (19 pentua), joista viisi EC Anona Diamond Blue-J:n kanssa ja viimeinen kuudes pentue sen pojan kanssa.

Henrietan kissalan tuonti WW95 EP EC MyTy's Johnny Cat Brown (PER n 23) on yksi tuon ajan menestyneistä persialaisista. Tämä kissa oli ensinnäkin väriltään juuri hyväksynnän saanut tiikerikuvioinen persialainen, lisäksi se edusti päänmuodoltaan äärityyppiä. Tätä kissaa käytettiin myös runsaasti kasvatukseen, sillä oli yhtensä 64 jälkeläistä 6 eri kasvattajalla.

*EC Fizgeralt Redhead Fred PER d s. 3.8.1992.
kuva Marita Kienanen*

Henrietan kissalaan liittyi myös upeatyyppinen GIC Marsamis Top Chef (PER e), jolle syntyi Suomessa 51 jälkeläistä kolmelle eri kasvattajalle.

Miwian kissala toi upean uroksen CH Marhei Easy Marque of Ezluvin (PER n) sekä naaraat CH Gemquest Jeweliana ja CH Ezluvin Jubilee (PER f). Amabili's kissala taas toi uroksen EC Pinkfantasy Artic Sun:in (PER w 62).

Valkolaikuista näkyvimpiä olivat Deraza kissalan jenkkituonnit uros Kitty Charm's Breaktrough on Ice DM (PER e 03), jolla oli 147 jälkeläistä 18 eri kasvattajalla, Kitty Charm's Heather (PER g) joka oli emona 41 pennulle 11 pentueessa ja viimeisimmän 6 pennun pentueensa teki 9,5 vuoden iässä. Isänä tämän naaraan pentueista viidessä oli ensiksi mainittu Kitty Charm uros ja kahdessa tämän uroksen poika. Deraza kissala toi tuolloin myös uroksen IP EC Purrsays Purring Deraza DM (PER e 02), jolla oli 139 jälkeläistä 15 eri kasvattajalla ja IC Purrsay's Phantom Eyes (PER n 03), jolla oli 23 jälkeläistä 8 pentueessa.

Kaikki edellä mainitut kissat on tuotu Suomeen 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa.

Kasvatuksessa eri väriryhmissä oli yleistä käyttää tyytitettyjä korkeatasoisia yksivärisiä mustia persialaisia parantamaan väriryhmän tasoa. Näitä kissoja käytettiin sekä naamio- että hopeakasvatuksessa jonkin verran. Tuon ajan kovimpia mustia tuontiuroksia, jotka jättivät menestyneitä jälkeläisiä, olivat Siriuksen kissalan EC Vixis PhanTom (PER n) ja Mimosan kissalan SW99 EC Du Monet Touché of Rerun (PER n).

Näiden edellä mainittujen kissojen lisäksi on paljon nimeltä mainitsemattomia persialaisia ja exoticeja, joilla on ollut merkitystä ko. rotujen kehitykseen. Ensimmäisten jenkkikissojen ja niiden jälkeläisten nimet näkyvät suomalaisessa persialais- ja exotic-kasvatuksessa edelleen. Maailma oli tuolloin kovin erilainen

ja kasvattajat käyttivät kissoja kasvatukseen todella paljon runsaammin verrattuna nykyaikaan. Samoja yhdistelmiä toistettiin ja jälkeläismäärät kissoilla olivat suuria. Tuolloin kissoja oli runsaasti valittavana kasvatukseen, mutta suku- ja linjasiitosta käytettiin rodussa myös hyvin yleisesti, erityisesti ulkomailla, mutta jonkin verran myös Suomessa. Tämän jälkeen suoria jenkkituonteja tehtiin tasaisesti jatkossakin, mutta pian nämä kasvattajat kiinnostaneet

GP, RW Fitzgerald Lavender Lace PER g s. 3.3.2012.
kuva Marita Kienanen

linjat olivat yleisiä ja tuonnit kohdistuivat enemmän lähimpiin naapurimaihin kuten Ruotsiin ja Tanskaan sekä tunnettuihin korkeatasoisiin "persialaismaihiin" kuten Italiaan ja Espanjaan.

Rabieksen avattua rajat 1990- luvulla tuonti helpottui huomattavasti kaikista maista. Suomessa kasvatettujen kissojen taso myös nousi tasaisesti.

Suomessa pisimpään persialaisia kasvattaneita ja edelleen aktiivisia kasvattajia ovat: Fitzgerald (1966), Siriuksen (1975) ja Sinihuiskan (1978).

3. RODUN NYKYTILANNE

3.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

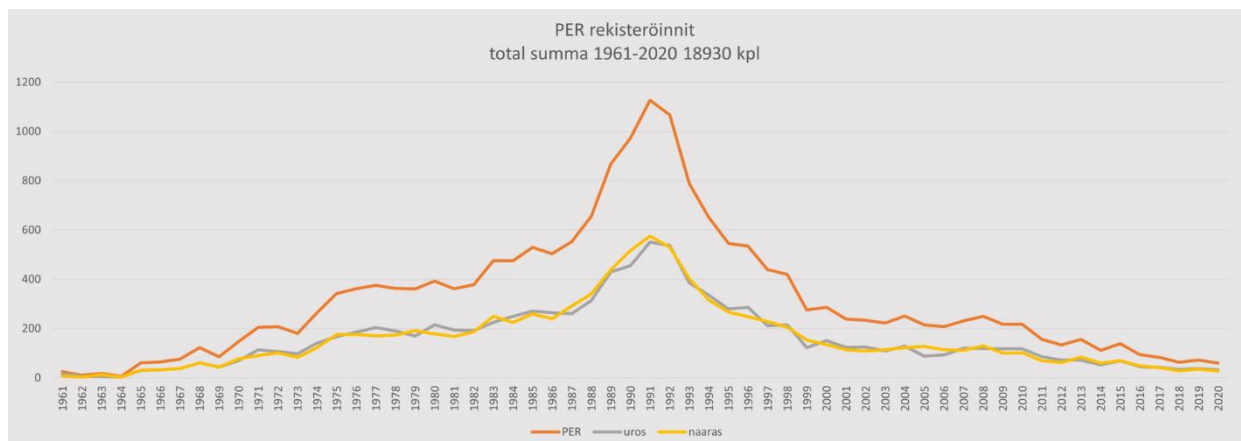
Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukoiden pohjana ja populaation rakenteen määrittelyssä on käytetty hyväksi Suomen Kissaliiton rekisteröintitietoja ja Omakissa-kantaa.

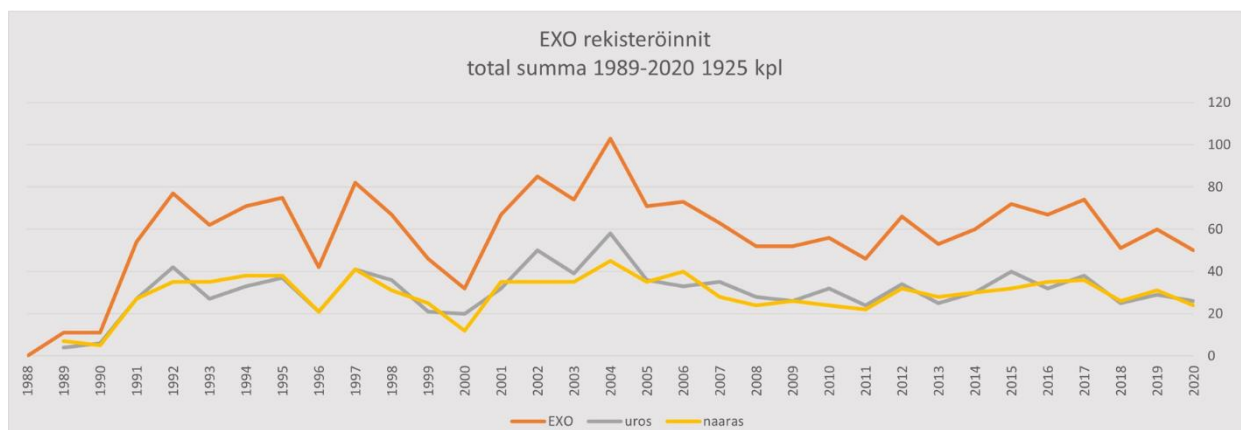
Kasvatuksen ja rekisteröintien huippuvuodet ovat olleet 1985-1995. Sukupuolien rekisteröinneissä ei ole huomattavaa eroa, jolloin voidaan todeta, että kokonaisvaltaisesti pentueissa on tasaisesti ollut sekä uroksia että naaraista.

1990-luvulla nousi suosioon useita puolipitkäkarvarotuja ja tämä on varmasti vaikuttanut kasvatukseen sekä rekisteröintien määrään.

Taulukko 3.1.1. Vuositilasto – Rekisteröintimäärät Suomessa vuosina 1961-2020. Persialainen.

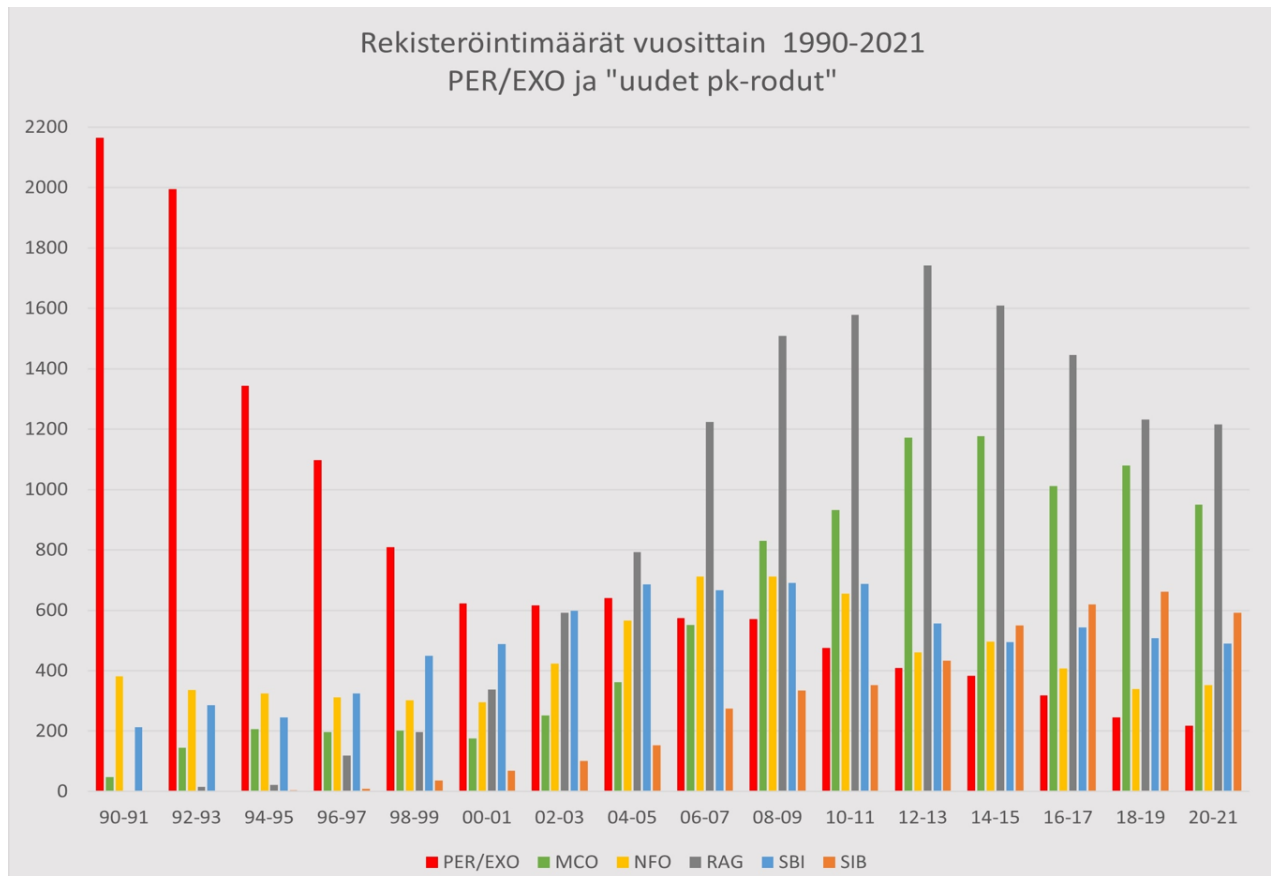

Taulukko 3.1.2. Vuositilasto – Rekisteröintimäärät Suomessa vuosina 1961-2020. Exotic.

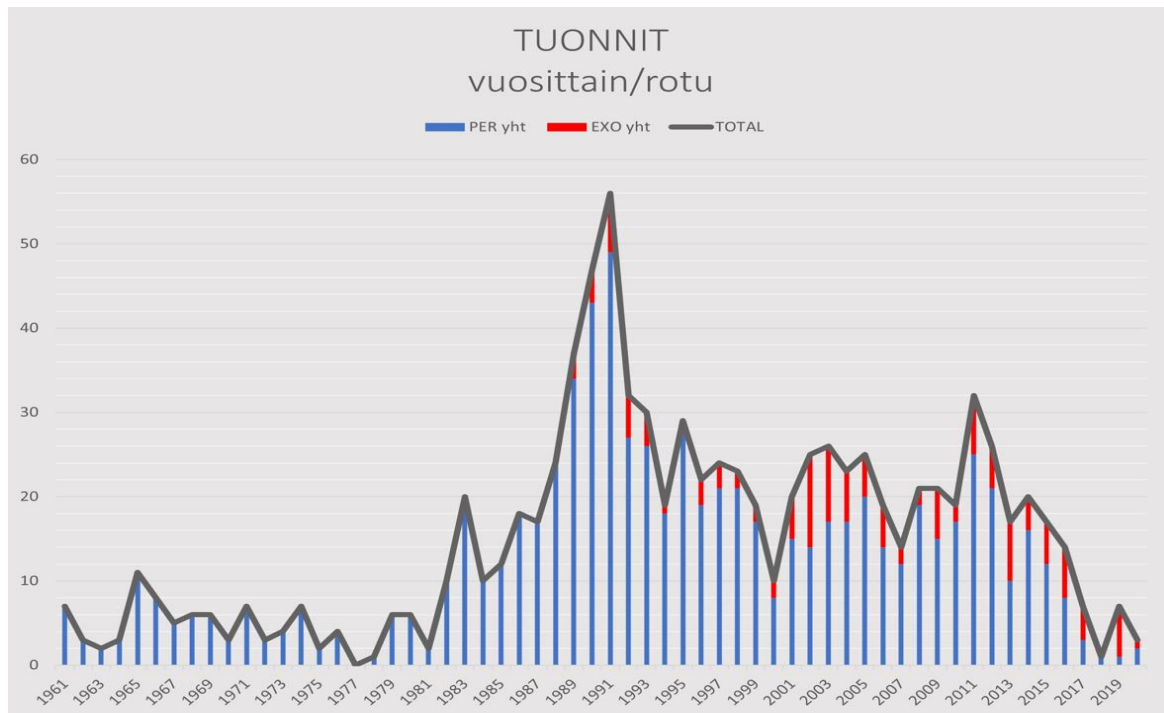
Exotic rantautui Suomeen 80-luvun lopulla ja kasvatus on ollut melko tasaista siitä asti. Kasvatus on tukenut osittani molempien rotujen kehitystä. On paljon kasvattajia, jotka ovat keskittyneet pelkästään persialaisiin eivätkä kasvata rotuja ristiin.

Taulukko 3.1.3. Vuositalasto – Puolipitkäkarvarotujen rekisteröinnit.

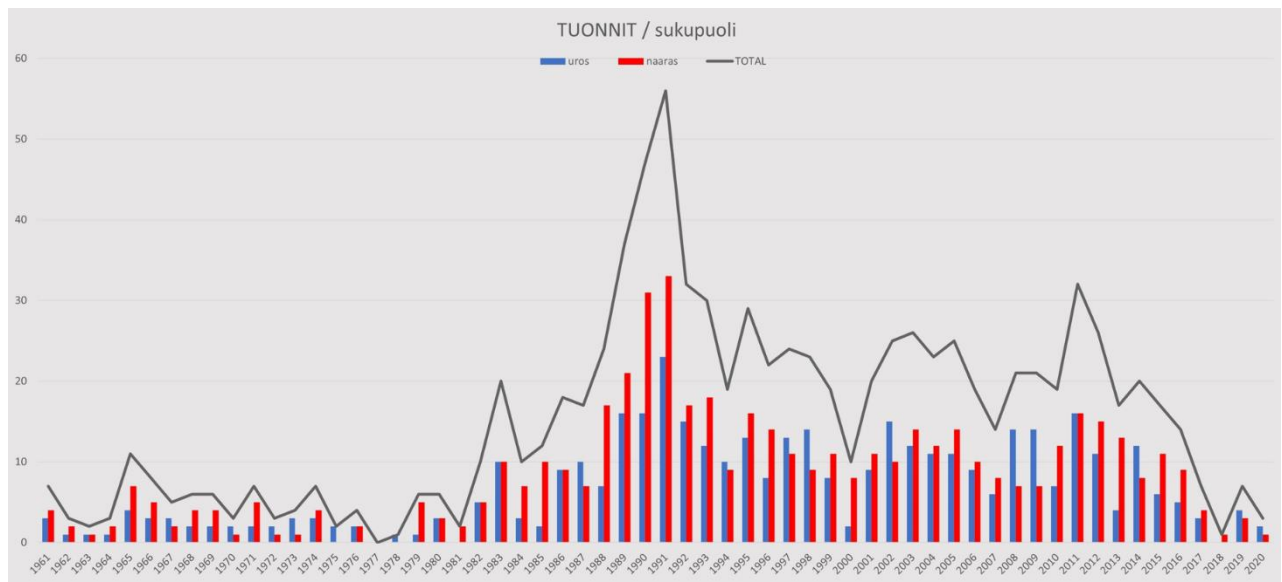

Yllä oleva taulukko osoittaa selvästi sen, että useamman eri pitkäkarvarodun rantauduttua Suomeen ja tultua tunnetuksi, PER/EXO rekisteröintimäärät ovat laskeneet huomattavasti.

Tuontikissojen huippuvuodet sijoittuvat selkeästi siihen ajankohtaan kun rekisteröinnit olivat korkealla ja kasvatus oli aktiivisempaa. Tuontikissoja on kuitenkin tuotu 2000-luvulla tasaiseen tahtiin ja geenipohja on tällä saatu pidettyä laajana. Kasvatuksen vähentyessä on luonnollisesti myös tuontikissojen määrä vähentynyt.

Taulukko 3.1.5. Tuontikissojen vuosittainen lukumäärä.

Tuontikissojen sukupuolijakauma on ollut melko tasainen.

Taulukko 3.1.6. Tuontikissojen sukupuolijakauma.

Tärkeimmät kasvatuspohjaa kaventavat tekijät

Kasvattajien määrä on vähentynyt huomattavasti viimeisen 20 vuoden aikana. Kasvattajia on kuitenkin edelleen maailmalla paljon ja on helppo hankkia erisukuisia kissoja. Kasvattajat edelleen tuovat uusia linjoja ulkomailta ja siten geenipohja pysyy hyvänä.

3.2. Luonne ja käyttäytyminen

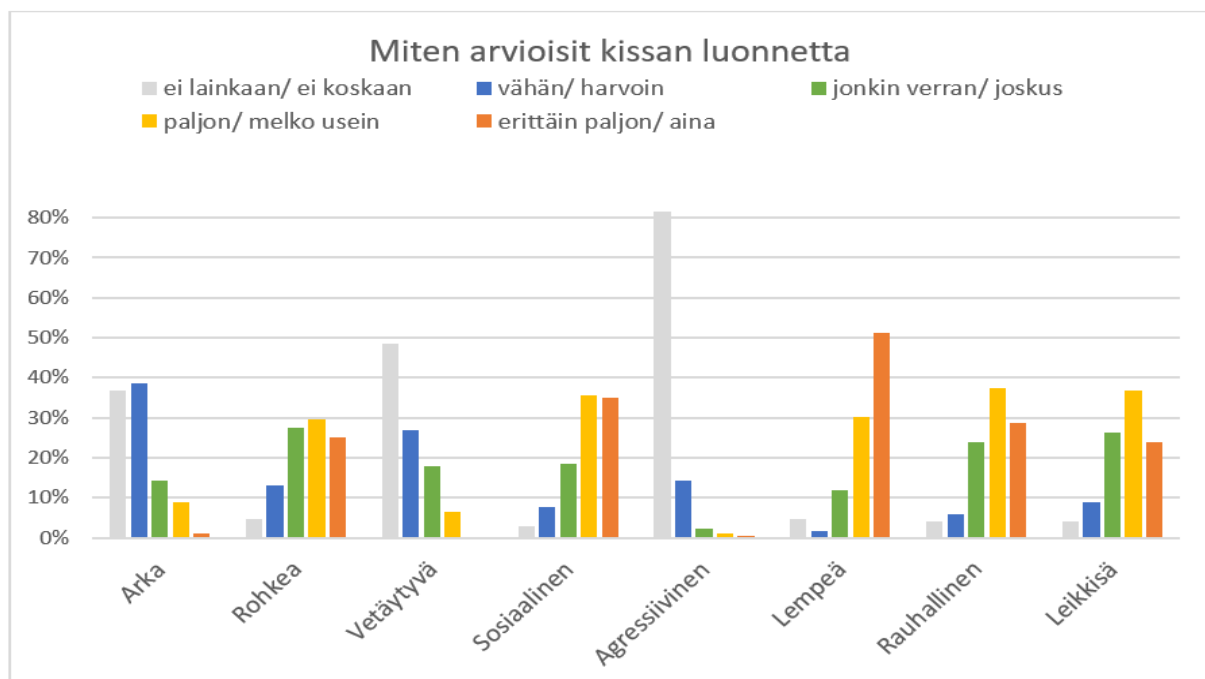
3.2.1. Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä

Rotumääritelmän mukaan persialaiset ja exotit ovat luonteeltaan ystävällisiä ja rauhallisia, mutta silti erittäin leikkisiä ja sopivat hyvin sisäkissoiksi. Sopuisana ne tulevat toimeen myös muiden rotujen kanssa. Persialainen sopii monenlaisille ihmisille ja erilaisiin perheisiin. Exotic on ehkä hieman vauhdikkaampi luonteeltaan kuin persialainen.

3.2.2. Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tyypillisesti persialaisia ja exoticeja kuvataan luonteeltaan ystävällisiksi, seurallisiksi, sympaattisiksi, rauhallisiksi, helliksi ja hiljaisiksi kissoiksi, mutta joukkoon mahtuu myös hyvin vilkkaita ja uteliaita tapauksia. Exoticeja kuvataan usein luonteeltaan aktiivisemmaksi kuin persialaisia. Molemmat rodut rakastavat seurustelua ja huomion keskipisteenä olemista, ja tulevat hyvin toimeen myös lasten ja perheen muiden lemmikkien kanssa.

Taulukko 3.2.1. PER/EXO TK2/2020. Omistajan arvio kissan luonteesta. Vastausaineisossa ei ole eroteltu PER ja EXO kissoja.

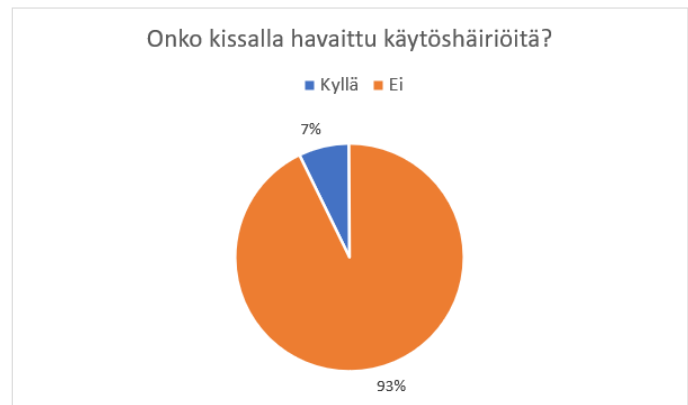

PER/EXO TK2/2020 terveystutkimuksen vastausaineiston tulokset vastaavat hyvin edellä kuvattua yleistä käsitystä PER/EXO rotujen luonteesta. Vastausaineiston yhteenvedon perusteella PER/EXOt ovat rohkeita, sosiaalisia ja leikkisiä, mutta myös lempeitä ja rauhallisia. Eivät koskaan, tai hyvin harvoin, aggressiivisia. Jonkin verran joukosta löytyy myös arkoja ja vetäytyviä kissoja. Kun pyysimme vastaajaa kuvailemaan omin sanoin kissan luonnetta, tyypillisesti mainittiin yllä olevassa graafissa näkyvien ominaisuuksien lisäksi, että kissa on kaikkien kanssa toimeentuleva ja antaa helposti tehdä mm. hoito- ja muut toimenpiteet. Muutaman kissan kohdalla mainittiin, että kissa on arka vieraita kohtaan, vaatii aikaa tutustumiseen ja on enemmän omissa oloissaan viihtyvä.

Yleisesti ottaen PER/EXOilla ei tunnistettu olevan käytöshäiriötä. Vastausaineiston kissojen omistajista vain 7 % ilmoitti havainneensa kissalla jotain normaalista poikkeavaa käytöstä. Vakavimmat näistä häiriökäyttäytymisen merkeistä olivat mm. seuraavat: kiusaa tai on aggressiivinen muita kissoja kohtaan, hyökkäilee toisinaan ihmisten päälle ja erityisesti kovat äänet tai äkilliset liikkeet saattavat laukaista tällaisen kohtauksen.

Myös pehmolelujen astuminen, virtsalla merkkailu, ja käytöksen muuttuminen muita uroksia kohtaan kastraation jälkeen mainittiin. Jokin naaras ei sietänyt uroksia muutoin kuin kiimassa ollessaan. Näiden 7 %:n joukossa esille tulivat myös maininnat, ettei kissa pidä lapsista, eläinlääkäristä, näyttelytuomarista tai vieraista ihmisistä tai kissa näkee ”mörköjä”. Häiriökäyttäytymisenä mainittiin myös muutokset ruokailukäyttäytymisessä, joka voi johtua myös fyysisestä sairaudesta. Voidaan kyseenalaistaa, jos jotkut edellä mainitut kohdat ovat rodulle tyypillisiä käytöshäiriöitä. Käytöshäiriöihin vaikuttavat olennaisesti myös kissan elinolot ja ympäristön vaikutus, sekä se voiko kissa toteuttaa eläinlajille tyypillistä käyttäytymistä.

Taulukko 3.2.2. PER/EXO TK2/2020. PER/EXOilla esiintyvät käytöshäiriöt.

3.3. Terveys ja lisääntyminen

PER/EXO KTO terveyskysely - 2/2020

PER-EXO KTO-työryhmä laati rotujen terveyttä kartoittavan kyselyn (PER/EXO TK2/2020) syksyllä 2019. Terveyskyselyllä kerättiin tietoja puhtasrotuisista PER/EXO kissoista kasvattajilta ja omistajilta rotujen terveyden nykytilan kartoittamiseksi tämän Kasvatuksen tavoiteohjelman (PER/EXO KTO) laatimisen pohjaksi. Kyselyssä tiedusteltiin kissan käyttäytymistä ja persoonallisuutta, sille tehtyjä terveystutkimuksia, todettuja sairauksia ja havaituista terveysongelmia, sekä kissan jälkeläisistä ja lisääntymiseen liittyvistä seikoista ja mahdollisia pentueissa esiintyneitä kehityshäiriöitä tai sairauksia, sekä edesmenneiden kissojen kohdalla myös kuolinsyitä. Terveyskyselyyn pyydettiin vastauksia elossa olevista, sekä jo edesmenneistä PER ja EXO kissoista.

Kysely toteutettiin web-lomakekyselynä jaksolla 9.12.2019–1.3.2020. Kysely julkaistiin PER/EXO Kasvatuksen Tavoiteohjelma Facebook sivulla suomen ja englannin kielellä. Kysely oli suunnattu kaikille kasvattajille ja omistajille kattojärjestöstä riippumattomasti.

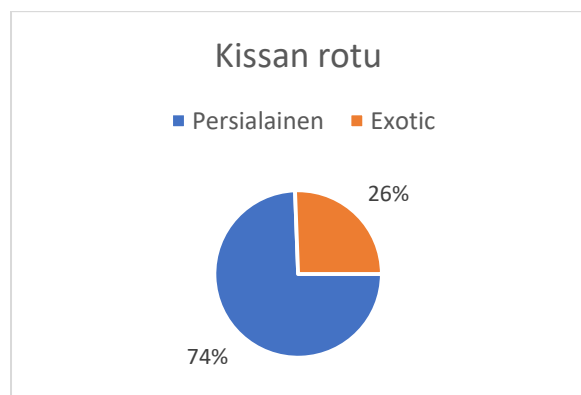
Seuraavissa taulukoissa on esitetty terveyskyselystä saatuja tuloksia ja rodun terveyteen liittyviä havaintoja, jotka nousivat esille kyselytulosten perusteella. Kyselyn tulokset on esitetty tilastollisina yhteenvetoina ja analyseinä, eikä niistä voi tunnistaa yksittäisiä vastaajia.

Terveyskyselyn aineisto

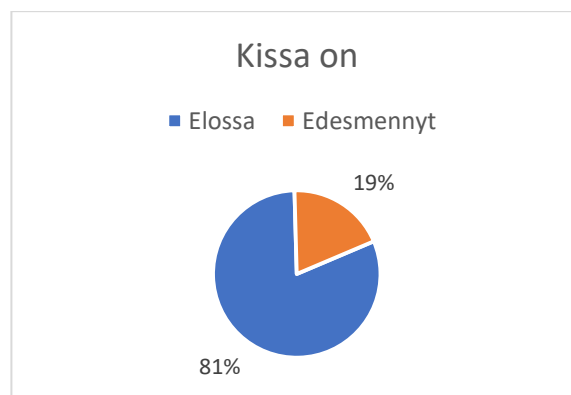
Terveyskyselyyn (PER/EXO TK2/2020) saatiin vastaukset yhteensä 168 kissasta, joista suurin osa oli persialaisia ja neljäsosa exoticejä. Aineiston kissoista 1/5 osa oli jo edesmenneitä kissoja. Naaraaita ja uroksia oli lähes yhtä paljon. Kastraatteja oli selkeä enemmistö, leikkaamattomia kolmasosa.

Yleisesti terveystarkastuksen tuloksia tarkasteltaessa tulee pitää mielessä, että aineiston koko on aika pieni. Olisimme toivoneet, että useampi kasvattaja ja omistaja olisi ollut kiinnostunut vastaamaan kyselyyn. Laajemmalla aineistolla tulokset olisivat kattavampia ja luotettavampia. Tässä esitetyt yhteenvedot ja analyysit on tehty tämän kyselyaineiston perusteella. Pienestä otannasta johtuen pitkälle meneviä johtopäätöksiä ei voida tehdä, mutta voidaan kuitenkin todeta, että tämä on suuntaa antava ja osoittaa mihin PER/EXO rotujen terveyteen liittyviin seikkoihin tulee kiinnittää huomiota ja selvittää lisää. Terveyskyselyssä kerätty aineisto on esitelty alla. Vastausaineiston yhteenvedoissa ei ole eritelty PER ja EXO kissoja.

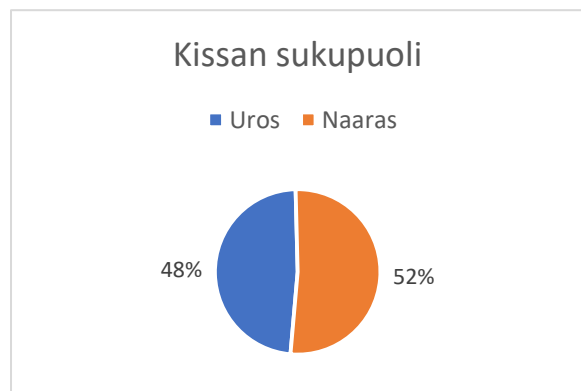
Taulukko 3.3.1. PER/EXO TK2/2020 vastausten rotujakauma. Persialaisia 125 kpl ja exoticeja 43 kpl.

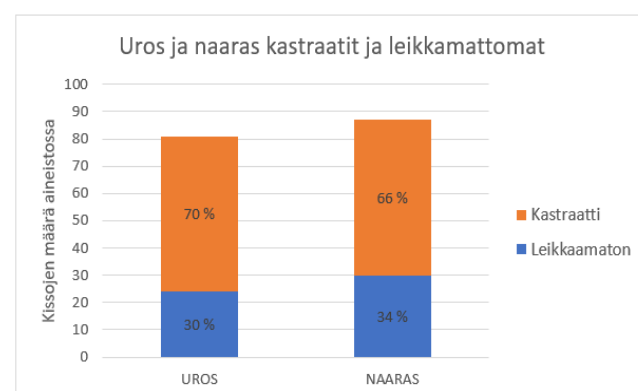
Taulukko 3.3.2. PER/EXO TK2/2020 vastausten jakauma. Elossa olevia kissoja 136 kpl ja edesmenneitä 32 kpl.

Taulukko 3.3.3. PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston sukupuolijakauma. Uroksia 81 kpl ja naaraaita 87 kpl.

Taulukko 3.3.4. PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston urosten ja naaraiden jakautuminen leikkaamattomiin ja kastraatteihin.

Terveyskyselyssä (PER/EXO TK2/2020) kartoitettiin kuinka kattavasti PER/EXO kasvattajat ja omistajat olivat teettäneet terveystutkimuksia kissoilleen. Kyselyn vastausaineiston perusteella suurimmalle osalle kissoista oli tehty joku tai joitakin terveystestejä. Noin puolet PER/EXO kasvattajista olivat teettäneet kissoilleen Kissaliiton suosittelemat FeLV ja FIV testit. Lemmikkikissoille edellä mainittujen testien teettäminen ei ole välttämätöntä.

PER/EXOille perinnöllisen PKD (Polycystic Kidney Disease) osalta Suomessa syntyvät kissat ovat suurimmaksi osaksi (80 %) joko PKD puhtaita vanhempien terveystulosten perusteella, tai omistajat olivat teettäneet niille PKD DNA-testin. Myös sydän- ja munuaisultrauksia oli tehty jonkin verran (11–20 % PER/EXO TK2/2020 aineiston kissoista). Pienelle osalle kissoista (9 % PER/EXO TK2/2020 aineiston kissoista) oli tehty myös lonkkien tai rangan röntgenkuvaus. Kissojen silmiä oli tutkittu vain vähän PRA-pd (Progressive Retinal Atrophy), Sekvesterin tai muiden silmäsairauksien osalta (3–7 % PER/EXO TK2/2020 aineiston kissoista).

Aineistossa vain 17 %:lle kissoista ei ollut tehty mitään terveystutkimuksia, tai asia ei ollut vastaajan tiedossa.

Taulukko 3.3.5. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissoille tehdyt terveystutkimukset.

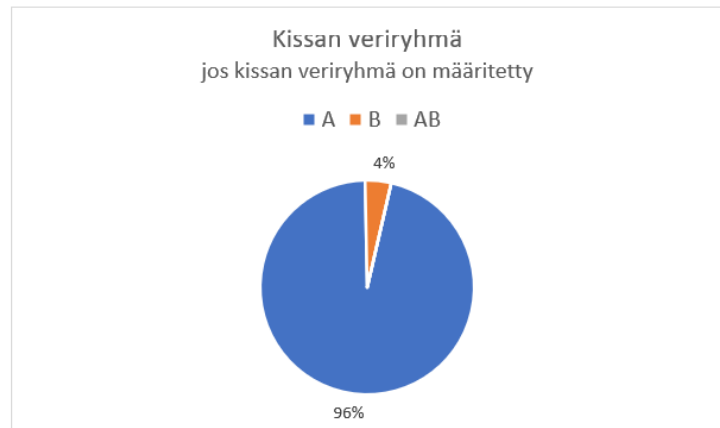
PER/EXO TK2/2020 aineiston pohjalta voidaan päätellä, että pääsääntöisesti PER/EXO kissat edustavat A-veriryhmää, mutta myös joitakin B-veriryhmän edustajia löytyy.

Tämän perusteella veriryhmä määrityksen tekeminen lisääntyville PER/EXO kissoille on siis tarpeen. Tällä voidaan estää veriryhmäepäsopivuuden aiheuttamat pentukuolemat mikäli B-veriryhmän naaras on astutettu A-veriryhmän uroksella. Tällöin syntyneistä pennuista A-veriryhmää olevat pennut sairastuvat

Neonataali isoerytolyysiin, joka on rotukissoilla yleisin vastasyntyneiden pentujen kuolinsyy.

Veriryhmäepäsopivuutta voidaan B-veriryhmän naarailla välttää valitsemalla naaraalle B-veriryhmän uros, jolloin naaras voi imettää pentujaan heti synnytyksen jälkeen. Mikäli B-veriryhmän naaras on astutettu A-veriryhmän uroksella, on pentujen pääseminen emon nisälle estettävä ensimmäisen vuorokauden ajaksi, jotta B-naaraan maidon anti-A-vasta-aineet eivät siirry A-pentuihin. Joko koko pentue keino-ruokitaan tai vaihtoehtoisesti selvitetään vastasyntyneiden pentujen veriryhmät istukka- tai pennun napaverestä RapidVet-H Feline (DMS Laboratories) pikatestillä eläinlääkärin toimesta.

Taulukko 3.3.6. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen veriryhmät.

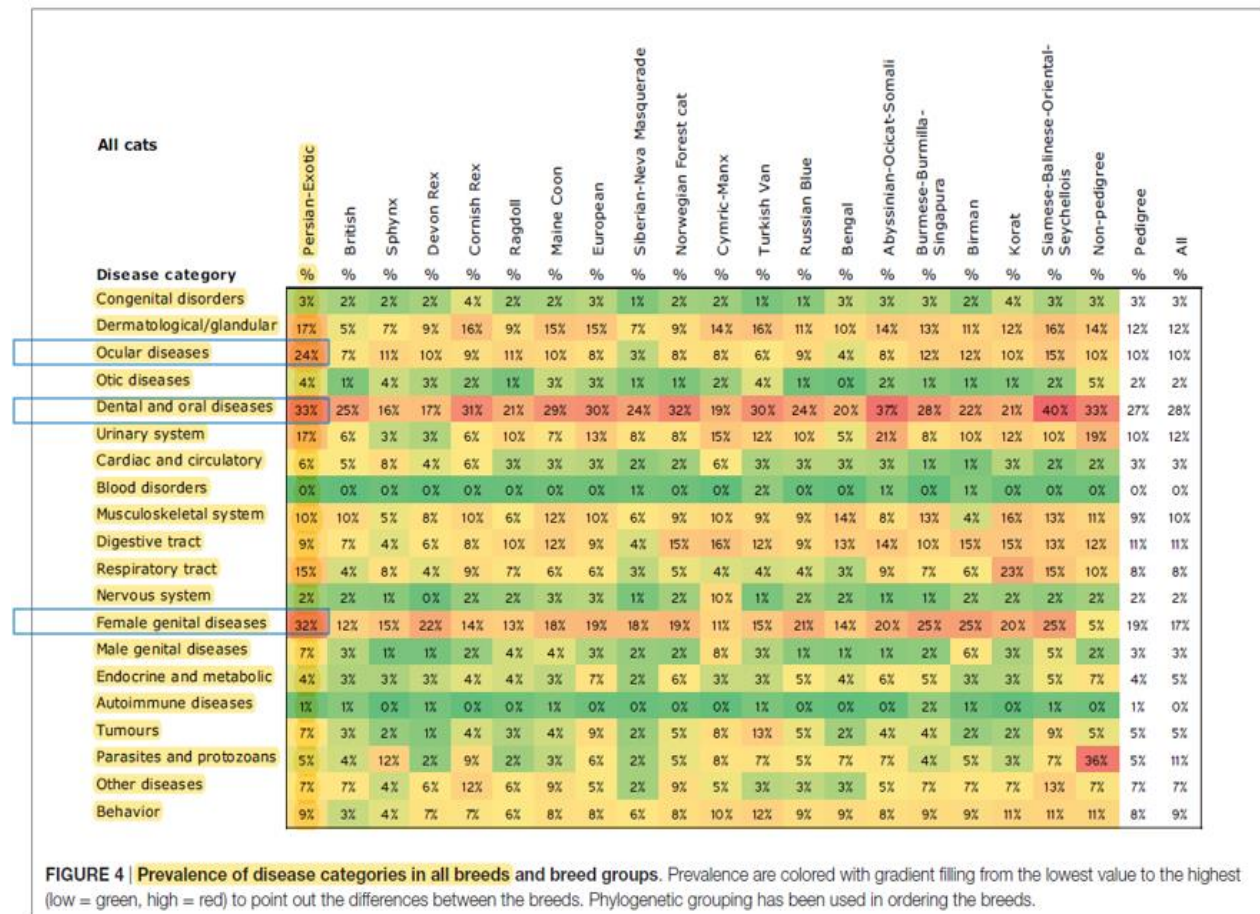

3.3.1. Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat

Terveyskyselyn (PER/EXO TK2/2020) aineistossa oli mukana 168 kissaa, joka on otantana varsin pieni. Vertailun vuoksi esitämme tässä myös professori Hannes Lohen tutkimusryhmän Helsingin yliopistolla ja Folkhälssanilla tekemässä suuressa suomalaisten kissojen terveystutkimuksen tuloksia (Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016. Julkaistu 29.8.2016). Hannes Lohen tutkimusryhmän aineistossa PER/EXO kissoja oli 378 kappaletta, eli yli puolet enemmän, joista saimme vastaukset PER/EXO TK2/2020 terveystutkimuksella.

Hannes Lohen tutkimusryhmän kyselyn tuloksissa esille nousevat PER/EXOilla erityisesti silmäsairaudet ja hammas- ja suu sairaudet, kuten havaitsimme myös PER/EXO TK2/2020 terveystutkimuksessa. Terveystutkimusten tulokset tukevat tältä osin toisiaan. Lisäksi Hannes Lohen tutkimusryhmän kyselyssä esille nousivat PER/EXO naaraiden lisääntymiselinten sairaudet, joista emme saaneet viitteitä PER/EXO TK2/2020 kyselyssä.

Taulukko 3.3.7. Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016. Kissoilla esiintyvien sairaustyyppien yleisyys PER/EXO kissoilla.

Taulukko 3.3.8. Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016. PER/EXO aineiston määrä Hannes Lohen tutkimusryhmän terveystarkastuksessa.

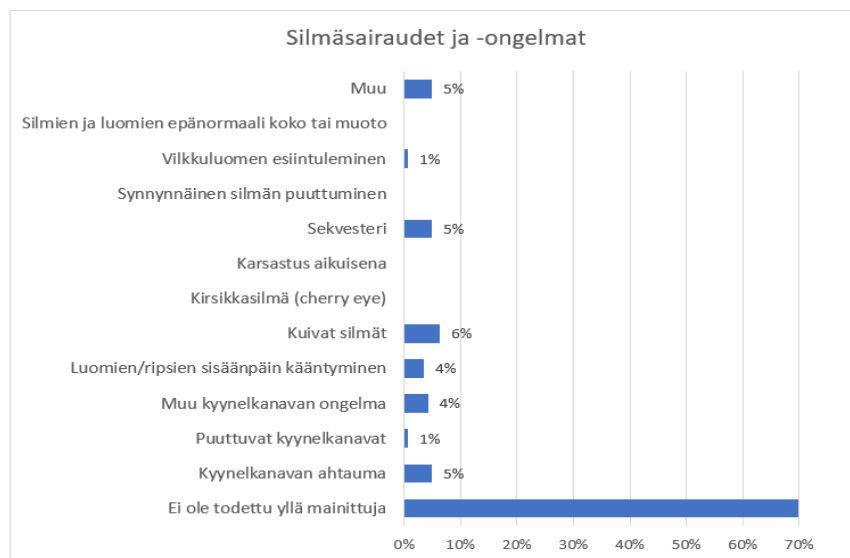
TABLE 1 | Summary of the breed-specific sample size requirements and response numbers in the health survey.

Breeds and breed groups	Responses	Minimum sample size	Extra/missing
Breeds included in the study			
Abyssinian-Oicat-Somali	539 ^a	329	210
Siamese-Balinese-Oriental-Seychellois	468 ^b	358	110
Cornish Rex	437	330	107
Turkish Van	233	157	76
British	378	323	55
Maine Coon	405	350	55
Norwegian Forest cat	406	351	55
Ragdoll	418	365	53
Russian Blue	342	295	47
Bengal	317	272	45
Birman	396	354	42
Siberian-Neva Masquerade	344 ^c	310	34
Sphynx	272	238	34
Persian-Exotic	378 ^d	348	30
Burmese-Burmilla-Singapura	350 ^e	323	27
Korat	242	223	19
European	267	260	7
Devon Rex	293	290	3
Cymric-Manx	145 ^f	160	-15
Non-pedigree cat	1545	—	—
All	8175		

3.3.1.1. Sekvesteri

Sekvesteri on kissoilla esiintyvä silmän sarveiskalvon krooninen, kuoliainen rappeumamuutos. Professori Hannes Lohen tutkimusryhmän tekemässä suuressa suomalaisten kissojen terveystutkimuksessa (Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016) sekvesteri todettiin persialaisten ja exoticien rotutyyppilliseksi sairaudeksi. Myös PER/EXO TK2/2020 terveystutkimuksen vastauksissa sekvesteri nousi esille PER/EXOilla esiintyvänä silmäsairautena.

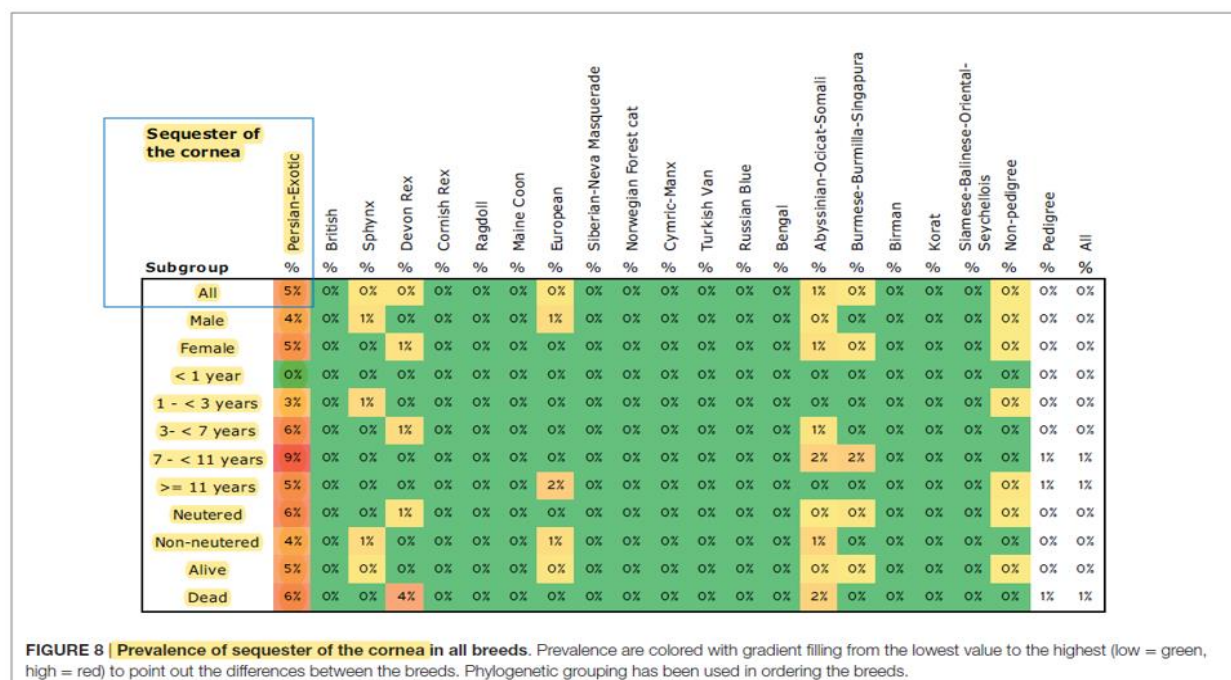
Taulukko 3.3.9. PER/EXO TK2/2020 aineisto. PER/EXO kissojen silmäsairaudet ja -ongelmat. Aineistossa 5 %:lla kissoista oli todettu Sekvesteri.

Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia silmäongelmia

- Krooninen silmätulehdus
- Krooninen herpes aiheuttama haavauma silmässä
- Sarveiskalvovaurio/-vamma
- Vuotavat silmät

Taulukko 3.3.10. Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016. Sekvesterin esiintyvyys PER/EXO kissoilla. Aineiston kissoista 5 %:lla oli todettu Sekvesteri.

Kissojen Geenitutkimus sivustolla (<https://www.kissangeenit.fi/tutkimuksesta/projektit/sekvesteri/>) kerrotaan, että Sekvesteri ilmaantuu kissalle tyypillisesti 2–7-vuoden iässä. Sekvestereitä todetaan sukupuolesta riippumatta eniten pitkäkarvaisissa puhdasrotuisissa kissaroduissa, erityisesti persialaisilla.

Sekvesteri esiintyy persialaisilla usein molemmissa silmissä, mutta se voi ilmentyä myös eriaikaisesti. Tyypillinen löydös on sarveiskalvon keskellä tai sen läheisyydessä oleva pigmentoitunut ovaali tai pyöreä muutos. Pigmentoituminen voi olla vähäistä, jolloin muutos on vaivoin paljaalla silmällä erotettava, tai se voi olla musta, selvästi havaittava tarkkarajainen alue. Muutos voi olla kooltaan 2 mm – 10 mm. Se voi olla melko pinnallinen ja ohut, jolloin se ei välttämättä aiheuta klinisiä oireita kissalle lainkaan. Muutoksen ollessa laaja ja sijaitessaan syvällä sarveiskalvossa, se aiheuttaa ja ylläpitää kipua ja sarveiskalvon tulehdusta. Sekvesteri aiheuttaa sarveiskalvon haavautumista ja haavautumiseen liittyvät toissijaiset mikrobi-infektiot voivat olla silmälle kohtalokkaita. Sekvesteri voi pysyä muuttumattomana ja oireettomana jopa vuosia, tai kehittyä ja edetä hyvin nopeasti muutaman päivän/viikkojen sisällä.

Hoito perustuu klinisiin oireisiin ja löydöksiin. Pinnalliset muutokset hoidetaan paikallisvalmistein usein antibioottikuurilla ja jatkuvalla esimerkiksi natriumhyaluronaattia ja dekspantenolia sisältävällä keinokyynevalmisteella, tarvittaessa hyödynnetään terapeuttisia kontakti-linssejä. Syvemmät muutokset vaativat mikrokirurgista hoitoa, jolloin muutos poistetaan täydellisesti sarveiskalvosta ja haavauma paikataan sidekalvo- tai keinosiirteellä.

Sekvesteri kehittyy usein tuntemattomasta syystä. Liian avoimet luomiraot (lagophthalmos, tyypillinen lyhytkuonoisille kissaroduille), luomien sisäänpäin kiertymä (entropion) ja kyyneleesteiden tuoton ja laadun heikkous voivat mm aiheuttaa sekvesterin kehittymisen. Mikä tahansa kroonisesti sarveiskalvon hyvinvointia heikentävä tekijä voi aiheuttaa kissalla sekvesterin kehittymisen.

Persialaisilla esiintyy alaluomen nenänpuoleisen kulman entropionia, jolloin alaluomen karvat osuvat sarveiskalvon pintaan (mutta ei sarveiskalvon keskikohtaan, johon sekvesteri usein kehittyy). Persialaisilla on myös usein hieman liian avoimet luomiraot, mikä voisi myös selittää sekvesterin yleisyyden tässä rodussa. On kuitenkin paljon potilaita, joille sekvesteri kehittyy ilman merkittäviä silmän rakenneongelmia, sekä potilaita, joille silmän rakenneongelmista huolimatta ei sekvesteriä koskaan kehity. On siis hyvin todennäköistä, että persialaisilla on muusta, toistaiseksi tuntemattomasta syystä (geneettinen) taipumus sekvesterin kehittymiseen.

[lähde: <https://www.kissangeenit.fi/tutkimuksesta/projektit/sekvesteri/>]

Sekvesteritutkimus

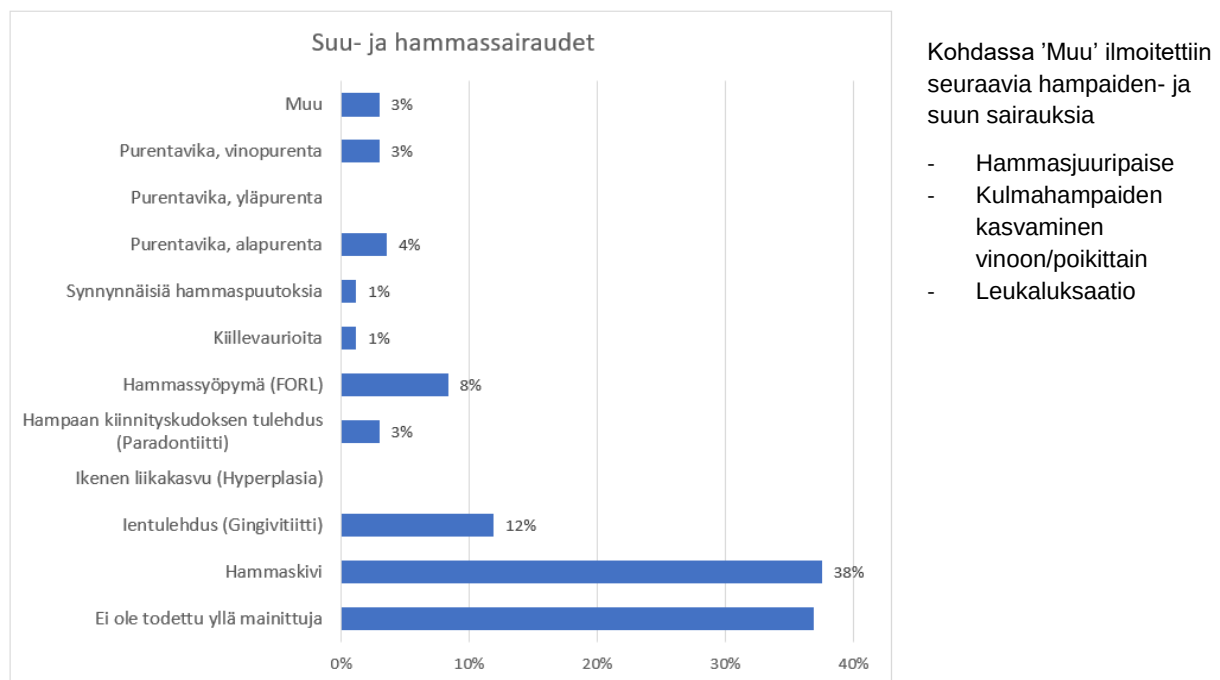
Hannes Lohen Kissojen geenitutkimusryhmällä on käynnissä projekti sekvesterin geneettisen taustan selvittämiseksi kissoilla yhteistyössä Malmin eläinklinikka Apexissa toimivan silmäeläinlääkäri Sari Jalomäen kanssa. Tutkimusryhmä kerää verinäytteitä PER/EXO kissoista, joilla on todettu sekvesteri, sekä näytteitä terveiksi silmätutkituista yli 7-vuotiaista kissoista. Verinäytteestä eristetään DNA, josta kartoitetaan geenialueita, jotka mahdollisesti liittyvät PER/EXOilla esiintyvään sekvesteriin. DNA näytteitä tarvitaan mahdollisimman paljon sekä sairaista kissoista että niiden terveistä sukulaisista. Erityisen arvokkaita ja toivottuja ovat näytteet iäkkäistä, mutta terveistä kissayksilöistä.

3.3.1.2. Suu- ja hammassairaudet

Suu- ja hammassairauksia esiintyy nykyään paljon kaikilla kissoilla, sekä rotukissoilla, että kotikissoilla. Näin myös PER/EXO kissoilla. PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston mukaan PER/EXOilla esiintyy erityisesti hammaskiveä, ientulehduksia, hammassyöpymiä ja hampaan kiinnityskudoksen tulehduksia.

Se, että kissoilla diagnosoidaan aiempaan totuttua enemmän hammasongelmia, voi johtua yleisestä kissojen ruokavalion muutoksesta ja siitä, että kissojen suun hoitoon kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Myös eläinten hammaslääketiede on kehittynyt paljon. Omistajat ovat tänä päivänä kiinnostuneempia kissojen suun paremmasta hoidosta, kun ymmärretään, että suun huono kunto vaikuttaa myös eläimen koko terveyteen ja on myös kivulias.

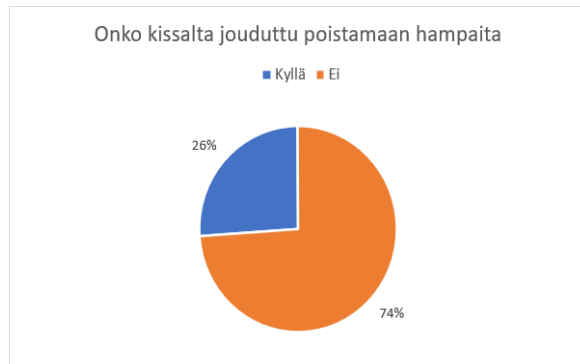
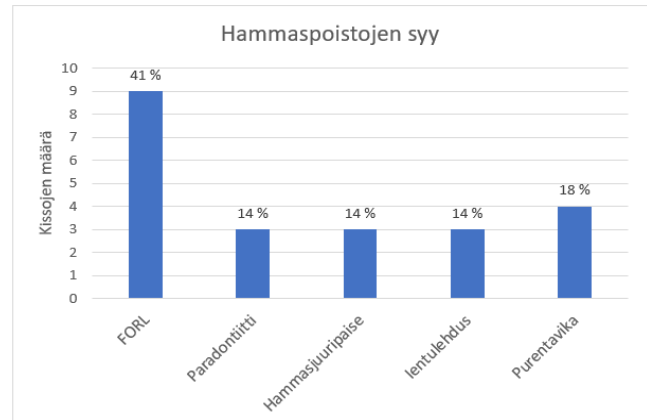
Taulukko 3.3.11. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen suu- ja hammassairaudet.

'Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016' tutkimuksen mukaan kolmanneksella PER/EXO kissoja esiintyy suu- ja hammassairauksia (Taulukko 3.3.7). Tämä tukee PER/EXO TK2/2020 kyselyssä saatuja tuloksia, joten voidaan todeta, että PER/EXO tyyppinen terveysongelma on suu ja hammassairaudet.

PER/EXO TK2/2020 aineiston pohjalta voidaan todeta, että suurella osalla PER/EXO-kissoille kehittyy helposti plakkia ja hammaskiveä (38 % aineiston kissoista), joka aiheuttaa ientulehduksia (12 %), FORLia (8 %), ja paradontiittiä (3 %). Jonkin verran myös purentavikoja (7 % aineiston kissoista), näistä etupäässä ala- tai vinopurentaa.

Hammaspoistoja oli jouduttu tekemään joka neljännelle vastausaineiston kissoista. Ylivoimaisesti eniten hammaspoistoja oli jouduttu tekemään hammassyöpymistä (FORL 41 %) johtuen, mutta myös purentavikojen takia (18 %) oli hampaita poistettu. Muita syitä hammaspoistoille olivat hampaan kiinnityskudoksen sairaus (paradontiitti 14 %), ientulehdukset (14 %) ja hammasjuuripaiseet (14 %).

Taulukko 3.3.12. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen hammaspoistojen yleisyys.**Taulukko 3.3.13.** PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen hammaspoistojen syyt.

Suu- ja hammassairaudet ovat kissoilla tavallisia ja ilman suun alueen huolellista tutkimista usein alidiagnosoituja sairauksia. Yleisimpiä kissojen suu- ja hammassairauksia ovat hampaiden kiinnityskudosten sairaudet, hammasresorptiot, murtuneet hampaat sekä kissan krooninen gingivostomatiitti. Suuontelon sairaudet aiheuttavat kissalle kipua ja ovat riski kissan yleisterveydelle, sillä bakteerit voivat levitä suuontelosta verenkierron kautta muualle elimistöön. Parodontiittia sairastavilla koirilla on todettu tulehduksellisia muutoksia maksassa, munuaisissa ja sydämessä. Kissoilla vastaavia tutkimuksia ei ole tehty, mutta hampaan kiinnityskudosten sairauksien on epäilty vaikuttavan kissan yleisterveyteen. Perifeeristen muutosten lisäksi hammassairaudet voivat aiheuttaa kroonisia ylähengitystieoireita, silmävuotoa sekä tulehduksellisia fisteleitä ylä- ja alaleuan iholle, sekä suun limakalvoille. Yllä mainittujen lisäksi kissoilla tavataan suuontelossa myös eosinofiilisia sairauksia sekä kasvainsairauksia.

[lähde:

https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/164078571/SEL_5_16_Ranta_et_al._Kissojen_suu_ja_hammassairaudet_1.pdf]

3.3.2. Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Muut silmäongelmat

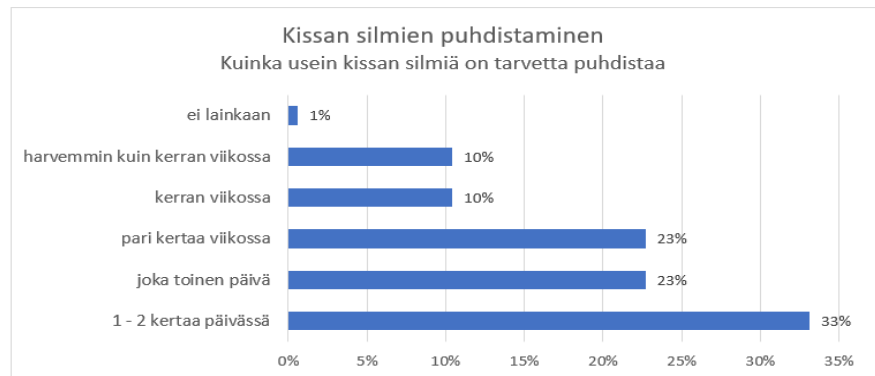
PER/EXO TK2/2020 kyselyvastausten perusteella Sekvesterin ohella PER/EXO kissoilla esiintyy jonkin verran myös muita silmiin liittyviä ongelmia (Taulukko 3.3.9).

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston kissoista yli puolella esiintyi silmien vuotamista (Taulukko 3.3.18). 53 % aineiston kissoista silmät vuotivat joskus, 17 % melko usein ja 9 % jatkuvasti. Vain 20 % kissoista silmät eivät vuotaneet lainkaan.

PER/EXOilla on tyypillisesti suuret avoimet silmät. Tämä aiheuttaa kuivia silmiä (6 % aineiston kissoista). Lisäksi esiintyy jonkin verran alaluomen nenänpuoleisen kulman kiertymiä (Entropion) (4 % aineiston kissoista) ja kyynelkanavan aukon puutoksia (Puncta Artesia) tai ahtaumia (yhteensä 10 % aineiston kissoista).

PER/EXO TK2/2020 kyselyvastausten perusteella PER/EXO kissojen silmiä tulee puhdistaa tyypillisesti vähintään pari kertaa viikossa tai noin joka toinen päivä.

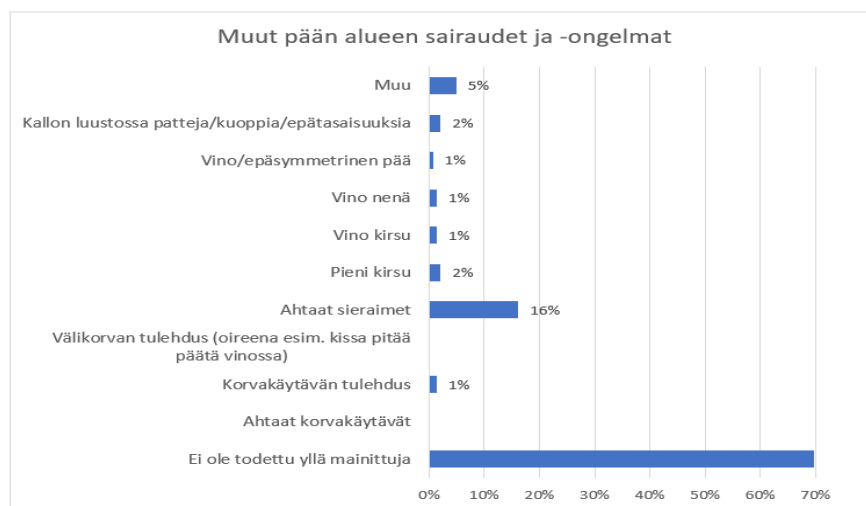
Taulukko 3.3.14. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen silmien puhdistaminen.

Ahtaat sieraimet

FIFe PER/EXO standardi määrittelee, että kissalla tulee olla avoimet sieraimet, joka mahdollistaa ilman vapaan kulkemisen ja esteettömän hengityksen [<http://www1.fifeweb.org/dnld/std/EXO-PER.pdf>]. PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa suurimmalla osalla kissoista ei ollut sieraimiin liittyviä ongelmia. Kuitenkin 16 %:lla kissoista oli omistajan arvion mukaan ahtaat sieraimet. Sierainaukkojen koolla on yhteys mahdollisiin hengitysvaikeuksiin kissalla.

Taulukko 3.3.15. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen muut pään alueen sairaudet ja ongelmat.

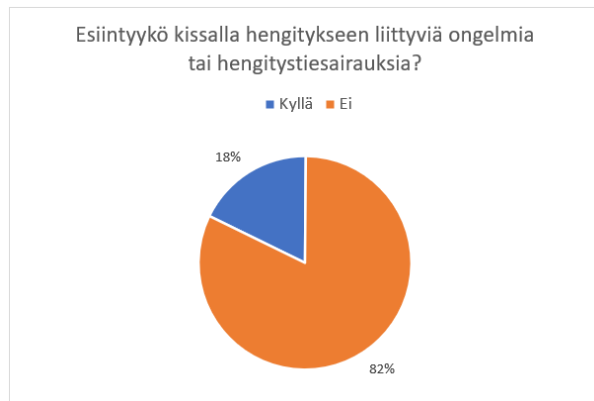
Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia ongelmia

- Korvakäytäviin kerääntyy voimakkaasti vaikkua / likaa
- Syvät uurteet silmien alla
- Ahdas nenäontelo
- Vesipää, asteeltaan kohtalainen

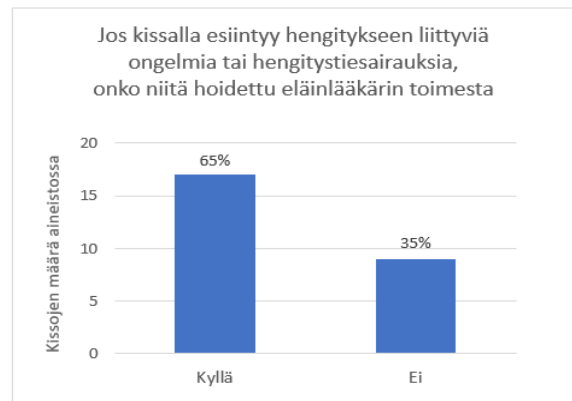
Hengitystiesairaudet ja -ongelmat

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa suurimmalla osalla kissoista ei esiintynyt hengitysongelmia. Kuitenkin 18 %:lla kissoista esiintyi joitakin hengitykseen liittyviä ongelmia tai hengitystiesairauksia omistajan arvion mukaan. Suurta osaa näiden edellisten 18 % kissojen oireista oli hoidettu myös eläinlääkärin toimesta.

Taulukko 3.3.16. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissoilla esiintyvät hengitykseen liittyvät ongelmat tai hengitystiesairaudet.

Taulukko 3.3.17. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO hengitysongelmien tai -sairauksien hoitaminen eläinlääkärin toimesta. 18 % kaikista aineiston kissoista.

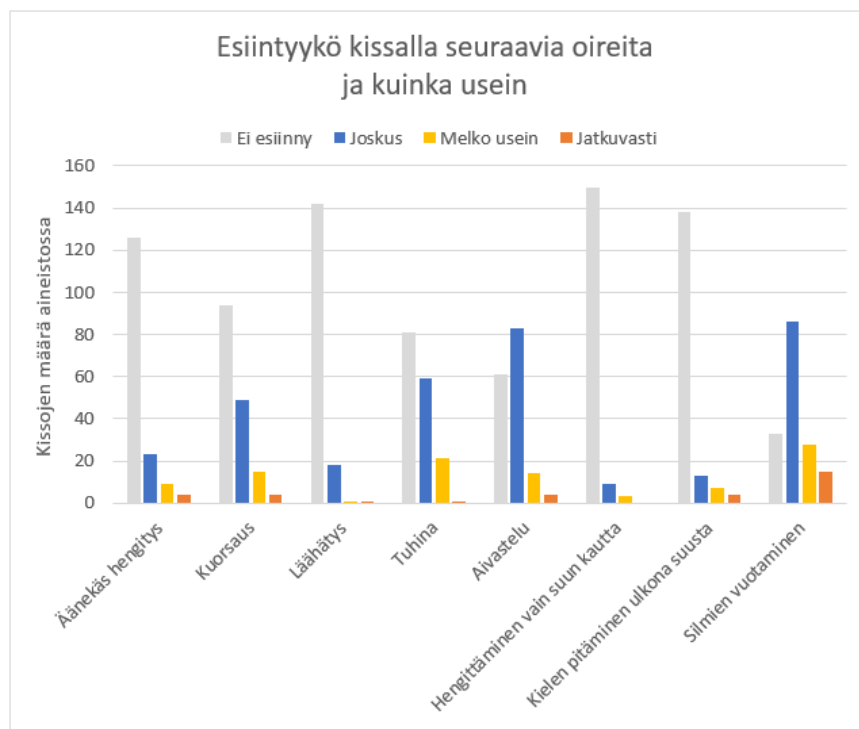
Suurin osa aineiston kissoista oli hengitysvaikeusoireiden osalta terve kissa.

Niistä kissoista, joilla oli hengitykseen liittyviä ongelmia, yleisin oire oli aivastelu (joskus 51 %, melko usein 9 %, usein 2 %), joka voi usein olla myös kissaflunssan aiheuttama ylähengitystieoire. Lisäksi esiintyi tuhinaa (joskus 36 %, melko usein 13 %, usein 1 %) ja kuorsausta (joskus 30 %, melko usein 9 %, usein 2 %).

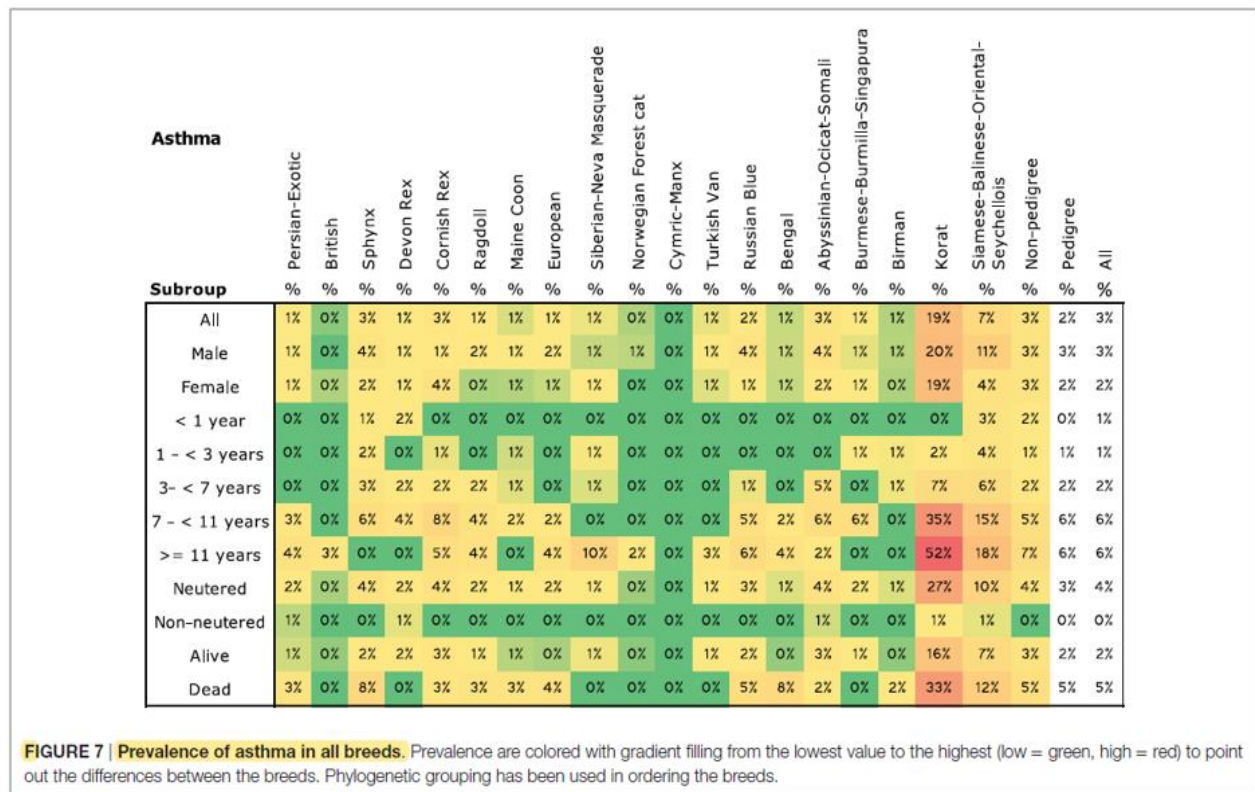
Vain harvalla kissalla esiintyi vakavia hengitysvaikeusoireita, kuten äänekästä hengittämistä (joskus 14 %, melko usein 6 %, usein 2 %), läähätystä (joskus 11 %, melko usein 1 %, usein 1 %) kielen pitämistä ulkona suusta (joskus 8 %, melko usein 4 %, usein 2 %) tai hengittämistä suun kautta (joskus 6 %, melko usein 2 %, usein 0 %).

Astmaa PER/EXO kissoilla ei juurikaan esiinny 'Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016' tutkimuksen perusteella. Aineiston kissoista vain 1 %:lla oli todettu Astma ja suurin osa näistä oli todettu iäkkäämmillä kissoilla (7-vuotias tai vanhempi kissa).

Taulukko 3.3.18. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissoilla esiintyvät hengitysvaikeusoireet.

Taulukko 3.3.19. Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016. Astman esiintyvyys PER/EXO kissoilla.

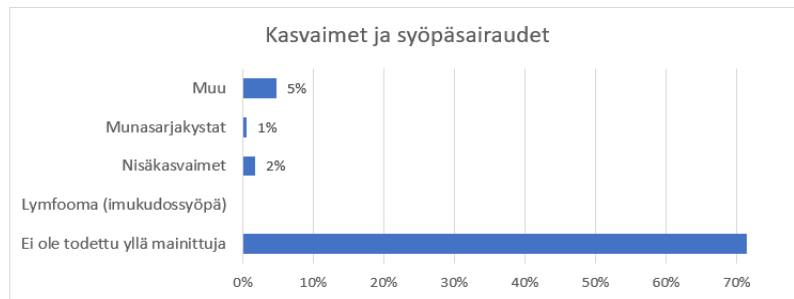
HCM ja muut sydänsairaudet

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa PER/EXOilla esiintyi jonkin verran Hypertrofista kardiomyopatiaa (HCM 5 % aineiston kissoista), sydämen vajaatoimintaa (2 %) tai muita sydänsairauksia (3 %) (Taulukko 3.3.22.). Suositus on tutkituttaa jalostuksessa käytettävät kissat HCM ja muiden sydänsairauksien varalta sydänultraäänitutkimuksella ennen kasvatuskäyttöä. Vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöstä, että sydänsairaudet olisivat PER/EXO kissoille tyypillisempiä kuin muillekaan roduille.

Kasvaimet ja syöpäsairaudet

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa PER/EXOilla esiintyi joitakin kasvainsairauksia, kuten nisäkasvaimia (2 %), munasarjakystia tai muita kasvain- ja syöpäsairauksia, kuten mastsolukasvaimia, leukemiaa, kohtusyöpää. Vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöstä, että näitä sairauksia esiintyisi PER/EXO kissoilla muita kissarotuja enempää.

Taulukko 3.3.20. PER/EXO TK2/2020 aineisto. PER/EXO kissojen kasvain- ja syöpäsairaudet.

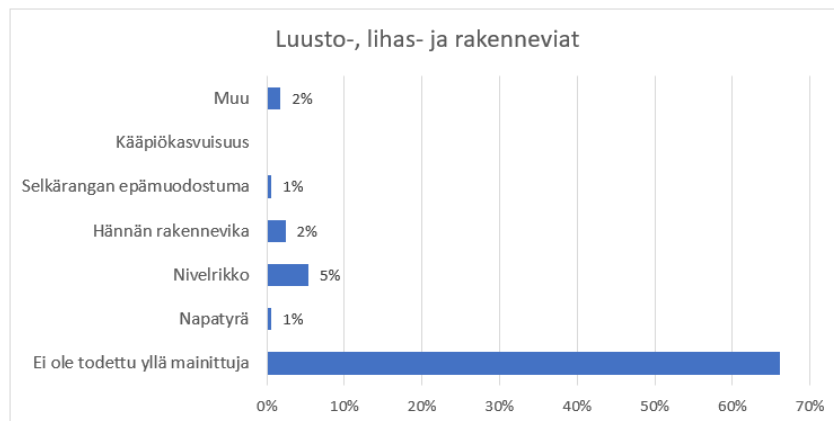
Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia sairauksia

- Mastsolukasvain
- Leukemia
- Keuhkosyöpä
- Kohtusyöpä
- Nopeasti leviävä, aggressiivinen syöpä
- Lipooma (hyvänlaatuine rasvapatti)
- Nestekystat ihossa

Nivelrikko

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa PER/EXOilla esiintyi jonkin verran nivelrikkoa (5 %), häntäknikkejä (2 %) ja spondyloosia. Vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan vetää johtopäätöstä, että edellä mainitut luusto- ja rakenneviat olisivat rotutyyppillisiä tai että niitä esiintyisi PER/EXO kissoilla muita rotukissoja enempää.

Taulukko 3.3.21. PER/EXO TK2/2020 aineisto. PER/EXO kissojen luusto-, lihas ja rakenneviat.

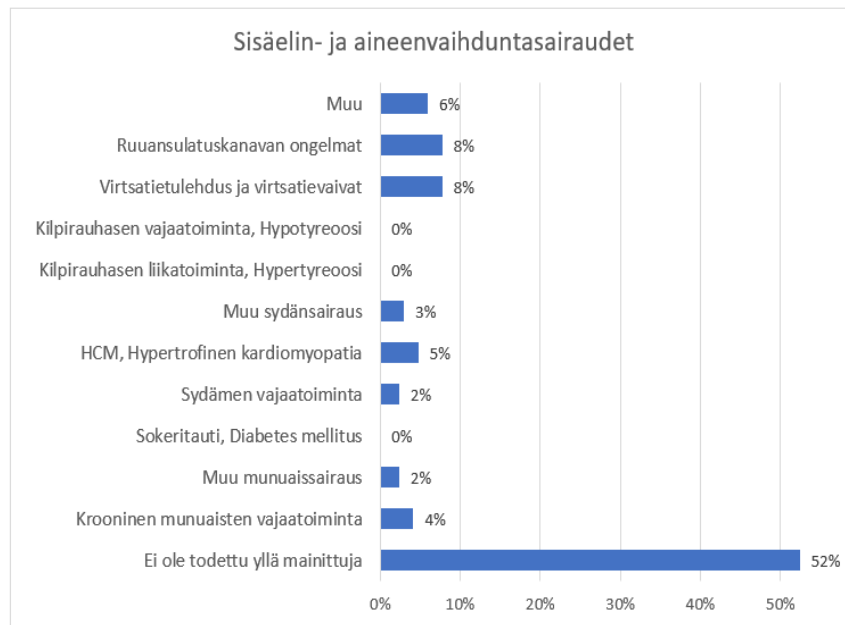
Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia vikoja

- Spondyloosi, selkärangan rappeuma
- Rintalastan koukku / miekkaluun pää taipunut ulospäin
- Hännässä viimeinen nikama taittumaton

Muita terveysongelmia

PER/EXO TK2/2020 kyselyvastauksissa kasvattajat ja omistajat mainitsivat PER/EXO kissoilla myös seuraavia sairauksia, mutta näiden osalta ei voida vetää johtopäätöksiä, että sairaudet olisivat rotutyyppillisiä tai että niitä esiintyisi PER/EXO kissoilla muita rotukissoja enempää.

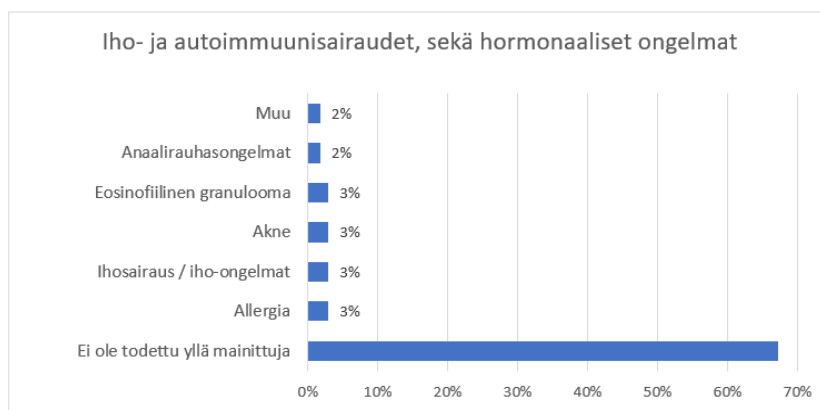
PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston PER/EXO kissoilla esiintyi sydänsairauksien lisäksi jonkin verran ruuansulatuskanavan ongelmia (8 %), virtsatievaivoja (8 %), kroonista munuaisten vajaatoimintaa (4 %) tai muita munuaissairauksia (2 %). Vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, että edellä mainitut sairaudet olisivat rotutyyppillisiä.

Taulukko 3.3.22. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen sisäelin ja aineenvaihdunta sairaudet.

Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia sairauksia

- Sydämen sivuääni
- Anemia
- Kohonnut maksa-arvo
- Krooninen suolistosairaus, IBD
- Ruuansulatuskanavan ongelmat, paksusuolen tulehdus
- Krooninen enteropatia (ripuli)
- Virtsakivet / -kiteet (kalsiumoksalaattikiteet / struviittikiteet)
- Stressipohjainen verivirtsaisuus (ei tulehdus)
- Vakava virtsatietulehdus (ahdas virtsaputki ja tukkeuma), jonka seurauksena jouduttu tekemään penisamputaatio
- Tarttuva vatsakalvon tulehdus, FIP
- Trombosytopenia (vähän verihiutaleita, veren hyytymishäiriö)
- Nesteen kertyminen keuhkoihin

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston PER/EXO kissoilla esiintyi pienissä määrin myös allergioita (3 %), ihosairauksia (3 %), aknea (3 %), Eosinofiilista granulomaa (3 %) ja anaalirauhasongelmia (2 %). Vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, että edellä mainitut sairaudet olisivat rotutyypillisiä tai että niitä esiintyisi PER/EXO kissoilla muita rotukissoja enempää.

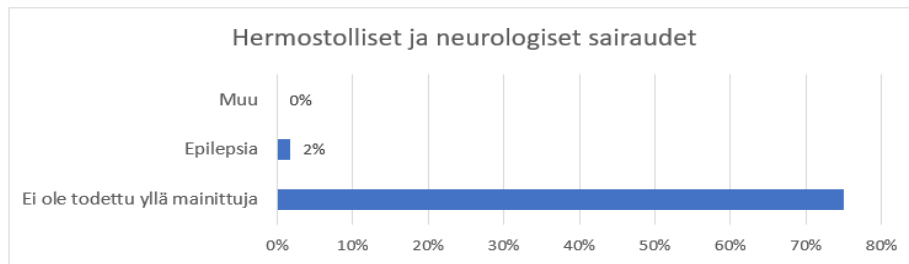
Taulukko 3.3.23. PER/EXO TK2/2020 aineisto. PER/EXO kissojen iho- ja autoimmuunisairaudet, sekä hormonaaliset ongelmat.

Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia sairauksia

- SLE (systemic lupus erythematosus), autoimmuunisairaus
- Effluvium (pentuna)

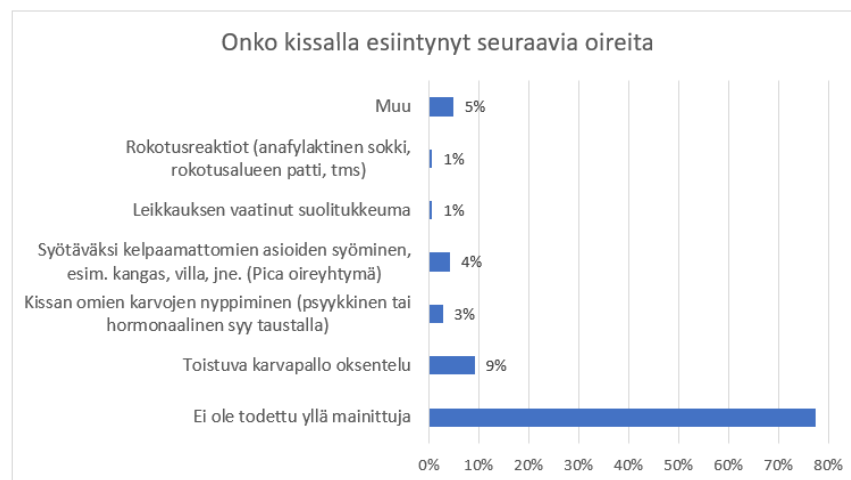
PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston PER/EXO kissoilla ei esiintynyt neurologisia tai hermostollisia sairauksia. Epilepsia mainittiin muutaman kissan kohdalla, mutta vastausaineiston perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, että se olisi PER/EXO kissoille rotutyypillinen sairaus.

Taulukko 3.3.24. PER/EXO TK2/2020 aineisto. PER/EXO kissojen hermostolliset ja neurologiset sairaudet.

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston PER/EXO kissoilla esiintyviä terveydellisiä ongelmia olivat toistuvat karvapallo-oksentelut (5 %), Pica oireyhtymä (4 %), omien karvojen nyppiminen (3 %), sekä muovipussien tai karheiden materiaalien nuoleminen. Vastausaineiston perusteella ei voida päätellä, että edellä mainitut olisivat PER/EXO kissoille rotutyypillistä käyttäytymistä.

Taulukko 3.3.25. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojen muut terveydelliset ongelmat.

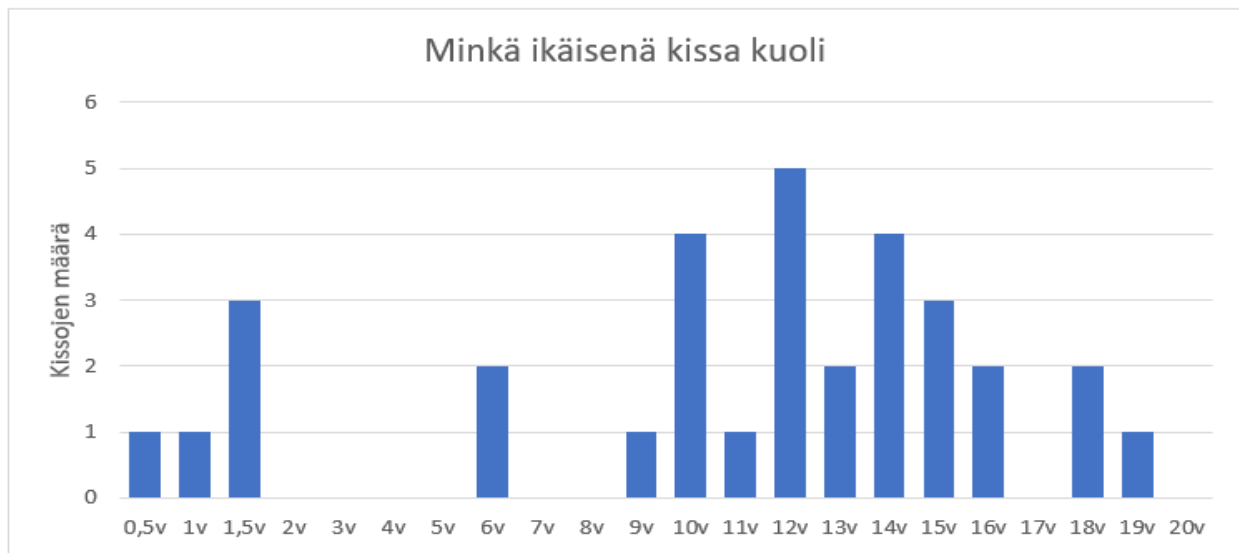
Kohdassa 'Muu' ilmoitettiin seuraavia ongelmia

- vatsan löysyys
- nuolee mielellään muovipusseja
- nuolee mielellään karheaa materiaalia, esim. kassin sankaa tai kameran hihnaa

3.3.3. Yleisimmät kuolinsyyt

Pääsääntöisesti PER/EXO kissat ovat pitkäikäisiä. Kun tarkastellaan PER/EXO kissojen ikää PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella, voidaan todeta, että PER/EXO:t elävät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vähintään 12-vuotiaiksi tai vanhemmiksi, jopa lähes 20-vuotiaiksi. Alle 2-vuoden ikäisenä menehtyneiden kuolinsyissä mainittiin mm. FIP (3 tapausta aineistossa) tai vastauksesta ei näiden nuorten kissojen kohdalla selvinnyt selkeää kuolinsyytä.

Taulukko 3.3.26. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO kissojenelinikä. Kyselyssä tiedusteltiin kissan syntymäaikaa ja minkä ikäisenä se oli kuollut.

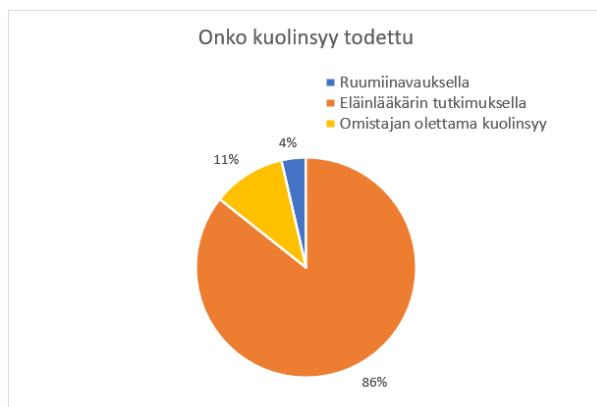

Yleisimmät kuolinsyyt, jotka mainittiin PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa useammin kuin kerran, olivat munuaissairaudet, pahalaatuiset kasvaimet, jokin sydänsairaus, kivuliaat rangan tai nivelten ongelmat, FIP, tai ihan vaan vanhuus. Useissa tapauksissa kissan eutanasia oli useamman samanaikaisen terveysongelman seuraus.

Seuraavat kuolinsyyt mainittiin PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa kerran; sydänkohtaus, aivoinfarkti, sekä eutanasia johtuen seuraavista: muun vakavan sairauden yhteydessä palleatyrä, silmäongelmat/-vamma, hammassyöpymät, uusiutunut autoimmuunisairaus/suolistosairaus, maksasairaus, uusiutuva virtsatietulehdus ja tapaturman seurauksena vakavat luunmurtumat.

Lähes kaikkiin näistä kuolinsyistä oli eläinlääkärin antama diagnoosi tai patologin avausraportti. Vain 11 % oli omistajan olettamia kuolinsyitä. Omistajan arvion mukaan menehtyneiden kissoista 75 % terveys on ollut hyvä tai erinomainen sen elinaikana ja melkein 20 %:lla vähintään tyydyttävä.

Taulukko 3.3.27 PER/EXO TK2/2020. Kissan kuolinsyyn toteaminen.

Taulukko 3.3.28. PER/EXO TK2/2020. Kissan terveydentila sen elinaikana.

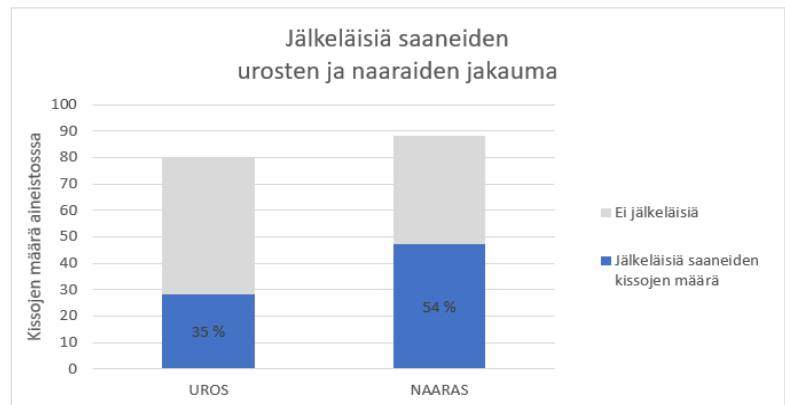

3.3.4. Lisääntyminen

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella voidaan tulkita, että PER/EXO kissoilla ei pääsääntöisesti esiinny lisääntymisongelmia muita rotukissoja enempää.

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa 45 % kissoista oli saanut jälkeläisiä. Uroksista joka kolmannella oli jälkeläisiä ja naaraista puolet oli synnyttänyt pentueen tai pentueita.

Taulukko 3.3.29. PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa jälkeläisiä saaneiden urosten ja naaraiden jakama.

Keskimääräinen pentuekoko

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistosta voidaan todeta, että keskimääräinen pentuekoko PER/EXO kissoilla on 3 pentua pentueessa. Vaihteluväli tyypillisesti yhdestä neljään pentuun per synnytys.

Taulukko 3.3.30. PER/EXO TK2/2020 vastausaineisto. PER/EXO kissojen jälkeläisten määrät ja pentuekoot aineistossa.

	UROS		NAARAS		Yhteensä
Kissojen määrä aineistossa	81	48%	87	52%	168
Jälkeläisiä saaneiden kissojen määrä	28	35%	47	54%	75
Jälkeläisiä saaneiden kissojen pentueiden määrä	103	47%	115	53%	218
Jälkeläisiä saaneilla kissoilla keskimäärin pentueita	3,68		2,45		
Jälkeläisiä yhteensä	311		340		651
Keskimäärin pentuja pentueessa	3,02		2,96		

Astumisvaikeudet

PER/EXO TK2/2020 kysely aineiston perusteella voidaan todeta, että PER/EXO urokset tulevat noin vuoden ikäisinä sukukypsiksi, jolloin ne kiinnostuvat ensimmäistä kertaa naaraista. Vaihteluväliä tässä on alle puolivuotiaista uroksista ja uroksiin, jotka ovat osoittaneet kiinnostusta naaraisiin vasta kolmevuotiaana.

Taulukko 3.3.31. PER/EXO TK2/2020. Ikä, jolloin PER/EXO urokset kiinnostuvat naaraista.

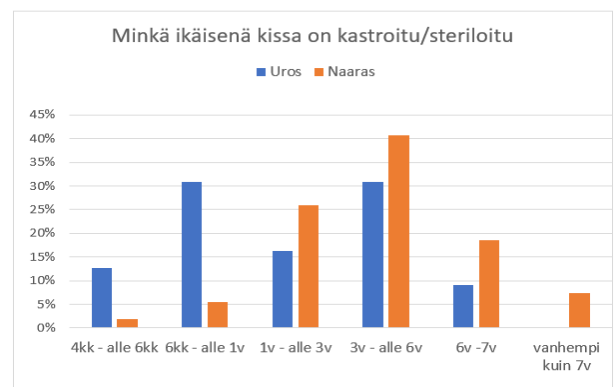
Taulukko 3.3.32. PER/EXO TK2/2020. Ikä, jolloin PER/EXO uros tyypillisesti ensimmäisen kerran astuu naaraan onnistuneesti.

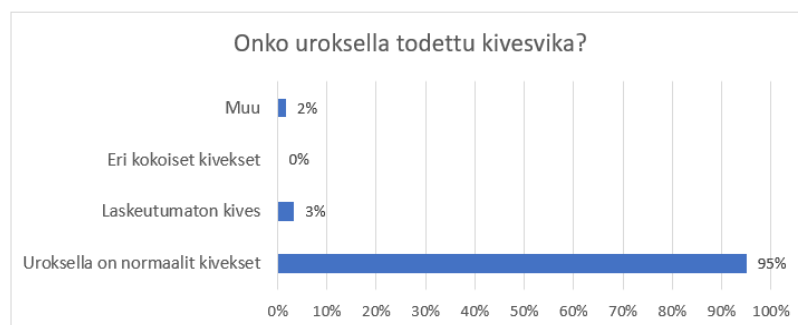
Taulukko 3.3.33. PER/EXO TK2/2020. Ikä, jolloin PER/EXO kissa on poistunut siitoskäytöstä.

Taulukko 3.3.34. PER/EXO TK2/2020. Tyypillinen PER/EXO kissojen kastrointi/sterilointi ikä.

Taulukko 3.3.35. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO urosten kivesvikaisuus.

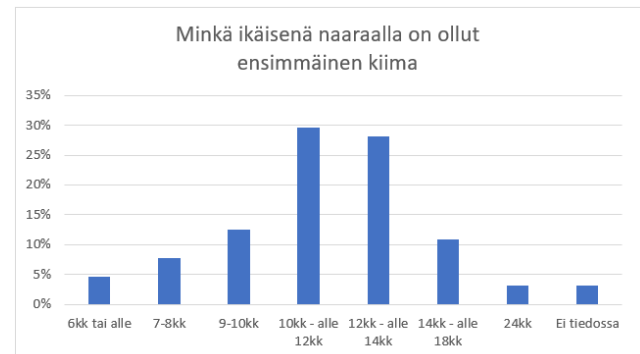
PER/EXO uroksilla ei yleensä esiinny kivesvikaisuutta. PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa oli yksi uros, joka oli todettu steriiliksi ja kaksi, joilla oli laskeutumaton kives.

Tiinehtymisvaikeudet

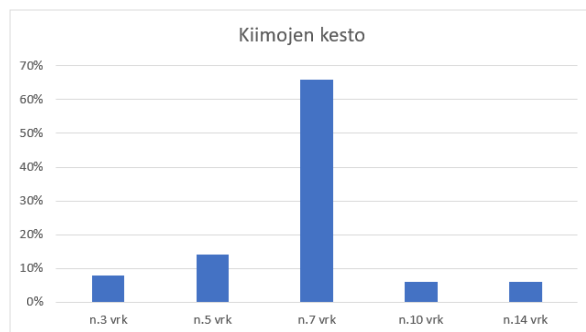
PER/EXO TK2/2020 kysely aineiston perusteella voidaan todeta, että PER/EXO naaraat tulevat yleensä ensimmäistä kertaa kiimaan noin 10–14 kuukauden ikäisinä. Rodussa on myös naaraita, jotka ovat tulleet kiiman jopa alle puolen vuoden ikäisenä, tai vastaavasti naaraista, jotka ovat saaneet ensimmäisen havaittavan kiiman vasta parin vuoden ikäisenä.

Vastausaineiston perusteella PER/EXO naaraat saavat kiiman yleensä noin 2–5 viikon välien, ja kiima kestää yleensä noin 7 päivää.

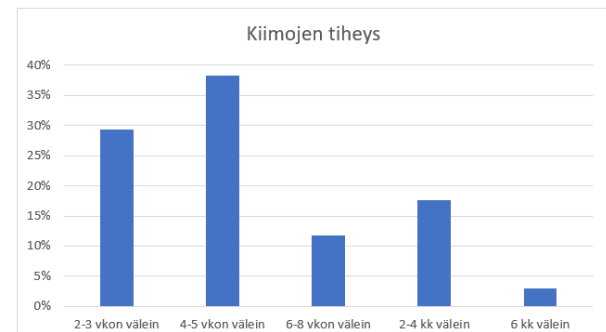
Taulukko 3.3.36. PER/EXO TK2/2020. Naaraan kiiman alkamisikä.

Taulukko 3.3.37. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO naaraan kiiman kesto.

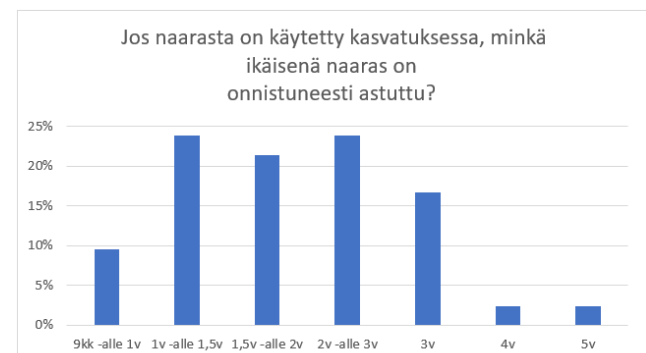

Taulukko 3.3.38. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO naaraan kiimojen tiheys.

PER/EXO naaraat on tyypillisesti astutettu onnistuneesti 1–3-vuoden ikäisinä.

Taulukko 3.3.39. PER/EXO TK2/2020. Ikä, jolloin PER/EXO naaras on astutettu onnistuneesti.

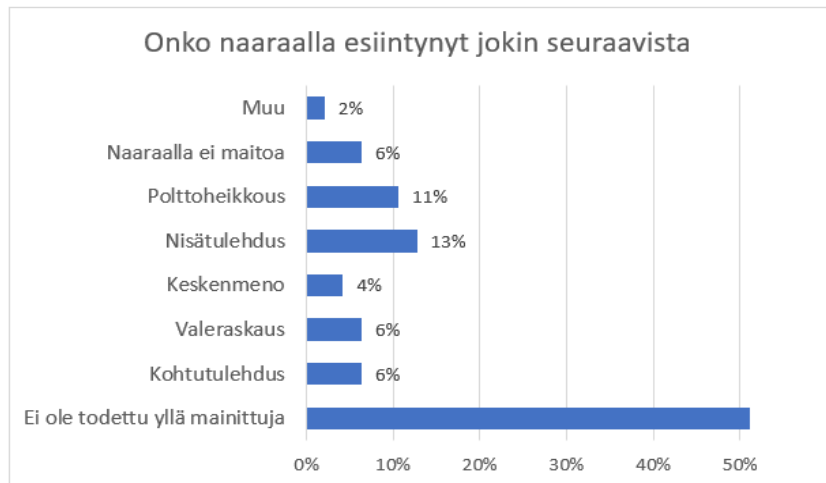

Synnytysongelmat

PER/EXO TK2/2020 aineiston perusteella voidaan päätellä, että suurin osa synnytyksistä sujuu ongelmitta. Vastausaineistossa PER/EXO kissoilla esiintyi synnytyksissä jonkin verran polttoheikkoutta (11 %). Myös nisätulehduksia esiintyi (13 %), samoin kohtutulehduksia (6 %), valeraskauksia (6 %), keskenmenoja (4 %), ja puutteellista maidoneritystä (6 % aineiston synnyttäneistä naaraista).

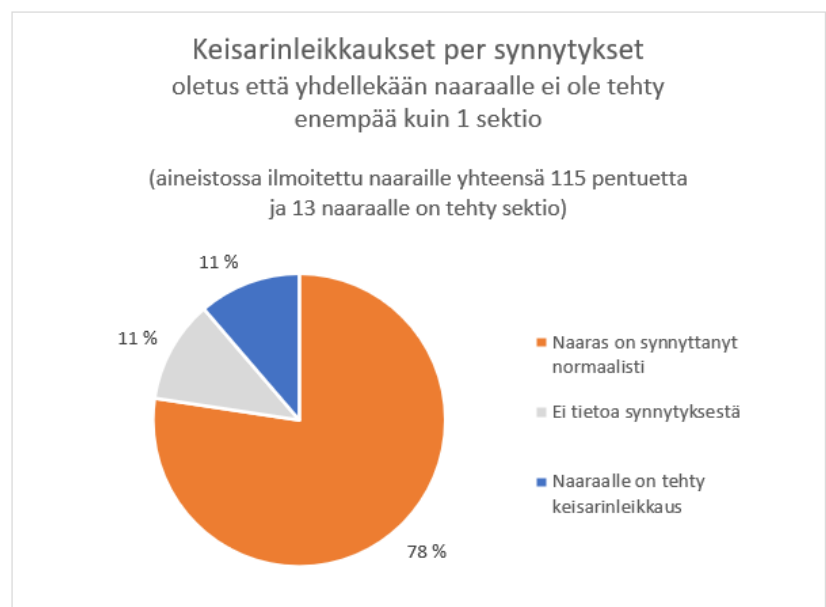
PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että synnytysongelmat olisivat PER/EXO kissoille rotutyyppillisiä tai että niitä esiintyisi PER/EXO kissoilla muita rotukissoja enempää.

Taulukko 3.3.40. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO naaraiden synnytysongelmat.

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella voidaan tulkita, että 80 % PER/EXO naaraiden synnytyksistä tapahtuu luonnollisesti, ja joka kymmenennessä synnytyksessä on tarvittu sektio. Yleisesti tiedostetaan, että rotukissojen keisarinleikkauksien määrään vaikuttaa osaltaan myös kasvattajan halukkuus välttää jo ennakoitavia mahdollisia synnytyskomplikaatioita.

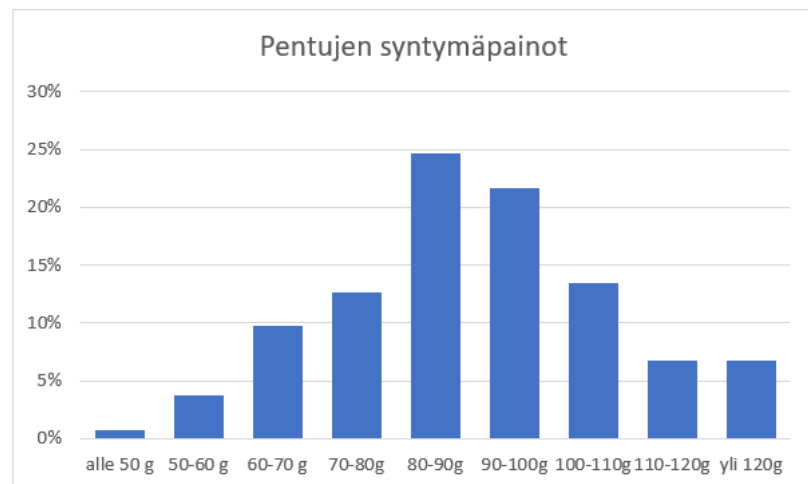
Taulukko 3.3.41. PER/EXO TK2/2020. Keisarinleikkaukset per PER/EXO naaraiden synnytykset.

PER/EXO pennuille tyypillinen syntymäpaino on 80–100 g.

PER/EXO TK2/2020 aineistossa henkiin jääneiden pentujen painon vaihteluväli oli alle 50 g pennusta jopa yli 200 g painavaan pentuun.

Taulukko 3.3.42. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO pentujen syntymäpainot.

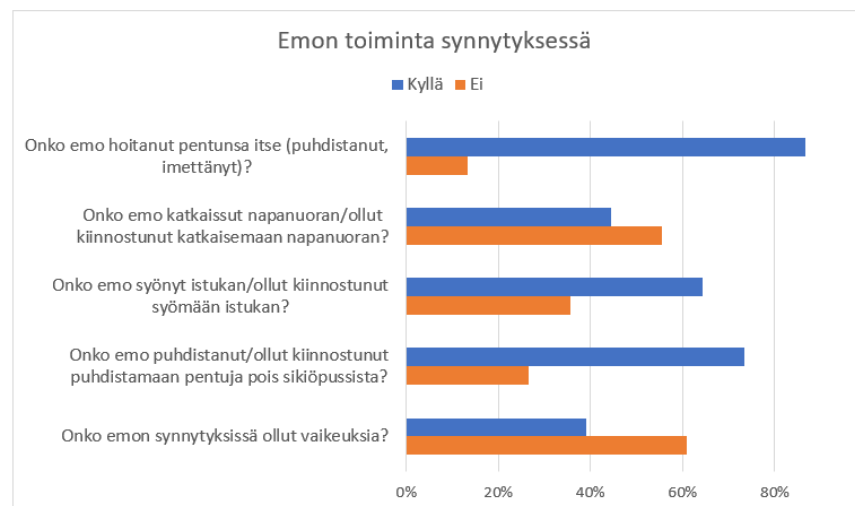

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat naarailla

PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella voidaan todeta, PER/EXO naaraat pääsääntöisesti synnyttävät ja hoitavat pentunsa omatoimisesti.

Vastusaineistossa 4/5 emosta puhdisti ja alkoi imettämään pentua itse. Noin puolet emoista katkaisi oma-aloitteisesti napanuoran tai oli ainakin kiinnostunut tekemään sen. 3/5 emoista söi istukan tai oli kiinnostunut syömään sen. 70 % emoista puhdisti pennun sikiöpussista tai oli kiinnostunut tekemään sen. PER/EXO naarailla 3/5 synnytyksestä menee täysin ongelmitta PER/EXO TK2/2020 vastausaineiston perusteella.

Taulukko 3.3.43. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO naaran toimiminen synnytyksessä.

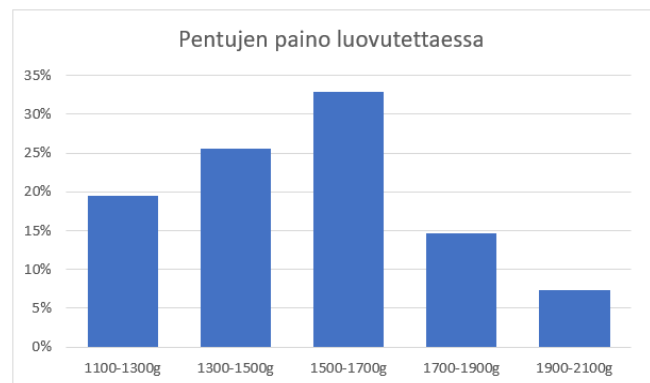

PER/EXO TK2/2020 vastausaineistossa pennuille oli annettu lisäruokintaa reilussa puolessa synnytyksistä. Voidaan myös päätellä, että lisäruokinnan tarpeellisuuteen vaikuttaa kasvattajan innokkuus puuttua vastasyntyneiden ruokintaan. Pääsääntöisesti PER/EXO pennut ovat luovutettaessa (12-viikon ikäisinä) vähintään 1300–1700 g painoisia (60 %) pennuista, vaihteluvälin ollessa 1100–2100 g välillä.

Taulukko 3.3.44. PER/EXO TK2/2020. Pentujen lisäruokinnan tarve PER/EXO naaraiden synnytyksissä.

Taulukko 3.4.45. PER/EXO TK2/2020. PER/EXO pentujen luovutuspaino.

3.3.5. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Persialaiset ja exotit kuuluvat kallon anatomian perusteella brakykefaalisten eli lyhytkuonoisten rotujen ryhmään. Muita brakykefaalisia kissarotuja ovat mm. Brittiläinen lyhyt- ja pitkäkarva, Burma, Devon rex, Selkirk rex lyhyt- ja pitkäkarva sekä Bombay.

Kissojen ja koirien Brakykefaalinen oireyhtymä (BOAS, Brachycephalic Obstructive Airway Syndrome) eroavat toisistaan, vaikka ne usein helposti rinnastetaan toisiinsa, koska kissojen brakykefaliaa on tutkittu vähemmän kuin koirien.

Koirilla brakygefaliaan liitetään erityisesti hengitysvaikeudet ja lämmönsäätelyjärjestelmän puutteellinen toiminta. Koirilla lyhyen kuono aiheuttamista ongelmista on tehty paljon tutkimusta ja on todettu, että koirien lyhyt kuono on sidoksissa hengitysteiden epämuodostumiin, kuten ahtaisiin puristuneisiin sieraimiin, pitkänomaiseen ja paksuuntuneeseen pehmeään kitalakeen, sekä henkitorven ja keuhkoputkien vajaakehitykseen. Lisäksi nenäkuorikot voivat ahtauttaa nenänielua, koska niille ei ole tilaa lyhyessä nenäontelossa. Edellä mainitut estävät ilman vapaata virtaamista hengitysteissä, jolloin riittävä kaasujen vaihto estyy ja mikäli nenänielu on ahtautunut, koira joutuu jatkuvasti hengittämään suun kautta. [lähde:

[https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/brakykefaalinen-oireyhtyma-boas\]](https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/brakykefaalinen-oireyhtyma-boas)

PER/EXO kissoilla pitkää pehmeää poimuttunutta kitalakea esiintyy hyvin harvoin, mutta ahtaita sieraimia rodussa on jonkin verran, jolla on yhteys myös hengitysvaikeuksiksi tunnistettuihin ominaisuuksiin. Tähän on kiinnitetty rodun kasvatuksessa ja standardissa erityistä huomiota 2000-luvun alusta lähtien. Persialaisen ja exotixin FIFe rotustandardissa mainitaan seuraavasti: *Nenän pitää olla lyhyt ja leveä ja nenässä on oltava selkeästi erottuva stop. Stopin tulee sijaita silmien välissä, ei yläluomien yläpuolella, eikä alaluomien alapuolella. Nenä ei saa olla pystynenä. Nenän varren ja kirsun tulee olla leveä ja sierainaukkojen avoimet mahdollistaen ilman vapaan ja helpon kulkemisen.* [lähde: <http://www1.fifeweb.org/dnld/std/EXO-PER.pdf>]

'PER/EXO TK2/2020' ja 'Health and Behavioural Survey of over 8000 Finnish Cats, 2016' tutkimusten ja KTO työryhmän kokemusten mukaan hengitysongelmien sijaan PER/EXO kissojen heikompi kohta on suuret avoimet silmät ja tästä johtuvat erilaiset silmäongelmat.

3.4. Ulkomuoto

3.4.1. Rotumääritelmä

Taulukko 3.4.1. FIFe PER/EXO rotumääritelmä.

ROTUMÄÄRITELMÄ			VIRHEET
Yleistä	Koko	Keskikokoisesta suureen	Kissa ei saa olla liian pieni ja/tai heikkorakenteinen, ei myöskään liioitellun suuri ja/tai liioitellun raskasrakenteinen
Pää	Muoto	Pyöreä ja massiivinen, tasapainoinen, erittäin leveä kallo	Pää ei saa olla kapea, eikä soikea muodoltaan ja sen ala- ja yläosan on oltava tasapainossa keskenään.
	Otsa	Pyöristynyt	Otsan luuston tulee olla tasainen ja pyöristynyt, siinä ei saa olla epätasaisuutta
	Posket	Täyteläiset	
	Nenä	Lyhyt, leveä, selvä stop, mutta ei pystynenä. Nenänvarren ja kirsun täytyy olla leveät. Sieraimet hyvin avoimet, mahdollistaen ilman vapaan ja helpon kulkemisen. Stopin tulee olla silmien välissä, ei yläluomia ylempänä eikä alaluomia alempana.	Kissalla tulee olla lyhyt nenä, se ei saa olla kapea eikä liioitellun leveä. Nenän tulee sijaita puolivälissä kissan päätä, se ei saa olla epäsymmetrinen. Nenänlinjassa tulee olla selvä stop, jonka kulma tulee olla ihanteellisimmillaan 90 astetta suhteessa päähän. Stop ei saa olla liian syvä tai ahdas. Nenänlinja ei saa liian pysty eikä luisu. Kirsun tulee olla muodoltaan harmoninen ja muistuttaa tasasivuista kolmiota. Kirsu ei saa olla kapea. Kirsun tulee olla symmetrinen ja suorassa linjassa suhteessa kissan päähän. Kirsu ei saa olla vino tai epäsymmetrinen. Sierainaukot ovat keskikokoiset, ne eivät saa olla liian pienet eivätkä liioitellun suuret. Kissan tulee voida hengittää normaalisti nenän kautta, äänekästä hengitystä ei saa kuulua. Stopin tulee olla silmien välissä, ei yläluomia ylempänä eikä alaluomia alempana.

	Leuka	Voimakas			
	Leuka	Leveät ja vahvat			Leuka ei saa olla heikko, eikä myöskään liioitellun vahva. Hampaiston tulee olla normaali, purennan sekä suora että tasapurenta. Suu ei saa olla auki, kieli ei saa näkyä.
	Ilme	Mukava avoin			Ilmeen tulee olla harmoninen, avoin ja kaunis, jossa mikään yksityiskohta ei nouse muiden yläpuolelle.
Korvat	Muoto	Pienet, pyöreäkärkiset, hyvät tupsut sisäpuolella			
	Sijainti	Sijaitsevat erittäin kaukana toisistaan ja melko alhaalla päässä			
Silmät	Muoto	Suuret, pyöreät ja avoimet, sijaitsevat kaukana toisistaan			Silmät eivät saa olla liian pienet tai sijaita syvällä päässä, mutta eivät myöskään saa olla liian ulkonevat (mulkosilmät). Silmien on oltava kaukana toisistaan ja kissan päähän harmoniset. Silmät eivät saa olla kissan päähän ylisuuret.
	Väri	Kirkkaat ja ilmeikkäät, kuten kuvailtu turkinvärissä, mutta puhtaat väriltään			
Kaula		Lyhyt ja vahva			
Vartalo	Rakenne	Lyhyentanakka, matalajalkainen, leveä rinta Massiiviset hartiat ja selkä, hyvin lihaksikas			Kissa on lyhyentanakka ja harmonisesti matalajalkainen. Vankka ja lihaksikas, mutta ei ylilihava kissa.
Jalat		Lyhyet, paksut ja vahvat			
	Tassut	Suuret ja pyöreät, voimakkaat; tupsut varpaiden välissä ovat toivottavat			
Häntä		EXO	Lyhyt ja hyvin tiheäkarvainen	Suhteessa vartalonpituuteen, hieman pyöristynyt hännänpää	Häntä on luustoltaan normaali ja sopusuhtainen lyhyeen vartaloon.
		PER	Lyhyt ja tuuhea		”-
Turkki	Rakenne	EXO	Lyhyt, tuuhea, plyysimäinen ja pehmeä laadultaan. Ylöspäin vartalolta koheneva paksun pohjaturkin vuoksi.		
		PER	Pitkä ja tuuhea, hieno ja silkkinen laatu (ei villava).		

		Tuuhea kauluri peittää hartiat ja rintakehän.	
	Väri	Hyväksytyille väreille katso alla olevaa taulukkoa	

3.4.2. Näyttelyt

Taulukko 3.4.2. FIFe PER/EXO standardin pisteytys.

PISTEJAKAUMA			100 p
Pää	Muoto, nenän leveys ja pituus, stop Leukaperät ja hampaat, otsa, leuka Korvien sijainti, koko ja muoto Silmien muoto, koko ja sijainti		25 p
Silmienväri			15 p
Vartalo	Muoto, pituus, koko, luusto Jalkojen paksuus ja korkeus, tassujen muoto Häntä ja sen pituus		25 p
Turkki	Väri ja kuvio	20 p	30 p
	Laatu, rakenne, pituus ja tuuheus	10 p	
Kunto			5 p

4. KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

4.1. Suositukset siitoskissoille ja yhdistelmille

Suosituksien kasvatukseen käytettävien kissojen ja yhdistelmien ominaisuuksista

Virhepisteytyslista on suositus ja se on laadittu kasvattajan apuvälineeksi tulevaisuudessa. Kasvattaja voi arvioida omia mielipiteitään virheiden vakavuudesta ja verrata niitä virhepisteytyslistaukseen. Vakavan virheen omaavaa kissaa ei suositella rodun kasvatukseen lainkaan. Suositellussa yhdistelmässä vanhempien (isä + emo) yhteenlaskettu virhepistemäärä saa olla korkeintaan 2 p. Jokaisesta eri virheestä tulee kissalle pisteitä. Huomaa, että myös säännöt voivat estää kissan kasvatukseen käyttämisen ja ne on myös kasvattajan tiedettävä. Virhepisteytyslistaukseen voidaan tulevaisuudessa käyttää apuvälineenä, kun asetuksella tullaan tulevaisuudessa ottamaan kantaa eläinten hyvinvointilaissa haitalliseen jalostukseen. KTO:ta voidaan hyödyntää tässä viranomaisyhteistyössä.

Virheiden vakavuus

Vakavan virheen omaavaa kissaa ei suositella rodun kasvatukseen lainkaan. Suositellussa yhdistelmässä vanhempien (isä + emo) yhteenlaskettu pistemäärä saa olla korkeintaan 2 p. Jokaisesta eri virheestä tulee kissalle pisteitä. Huomaa myös, että järjestöjen säännöt voivat myös suoraan estää kissan kasvatukseen käyttämisen eri syistä. Ne on kasvattajan myös tiedettävä.

Taulukko 4.2.1. Suositukset kasvatukseen käytettävien kissojen ja yhdistelmien ominaisuuksistaVakavat virheet **3 p**Melko vakavat virheet **2 p**Epätoivottavat ominaisuudet **1 p**

Ominaisuus	Vakava 3 p	Melko vakava 2 p	Epätoivottava 1 p
Koko			Kissa on pienikokoinen ja/tai hento Kissa on ylisuuri
Päänmuoto	Kissalla on epäsymmetrinen pää/nenä		Kissalla on kapea päänmuoto
Otsa	Kissalla on suuria patteja, harjanteita, koveruutta tai koloja otsan luustossa	Kissalla on pieniä patteja, harjanteita, koveruutta tai koloja otsan luustossa	Kissalla on pientä epätasaisuutta otsan luustossa
Nenä	Kissalla on vino kirsu Kissalla vaikeuksia hengittää normaalisti nenän kautta Kissan hengittäessä kuuluu epänormaalia ääntä	Kissalla on pienet sierainaukot	Kissalla on kapea kirsu
Leuka/ purenta	Kissalla on vinopurenta Kissa ei voi pitää suuta täysin kiinni Kissa pitää jatkuvasti kieltä näkyvissä Kissalla on yli 4 mm ylä- tai alapurentaa	Kissalla on yli 2 mm ylä- tai alapurentaa Hampaan/hampaiden puuttuminen (synnynnäinen)	Kissalla on lievä ylä- tai alapurentaa
Silmät		Kissalla on ulospäin pullistuneet silmät (mulkosilmät)	Kissalla on ylisuuret silmät sen omaan päähän Kissalla on liian pienet ja/tai syvällä sijaitsevat silmät Kissan silmät vuotavat jatkuvasti
Rakenne	Kissan hännän luustossa on useita mutkia ja kulmia Kissan häntämutka sijaitsee lähellä hännän tyveä	Kissalla on selkeä häntämutka	Kissalla on pieni virhe hännänpäässä Kissalla on liian lyhyet jalat Kissalla on epänormaalin lyhyt häntä Kissa on lihava

4.2. Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2022	KTO:n täydentäminen

5. LÄHTEET

<https://www.kissaliitto.fi/kissarodut/kategoria-i/persialainen>

https://en.wikipedia.org/wiki/Persian_cat

https://en.wikipedia.org/wiki/Exotic_Shorthair

Pollard: Kissarotujen ensyklopedia, Parragon books 2006

Suomen Kissaliitto ry web-sivut, <https://www.kissaliitto.fi/>

Suomen Kissaliiton rekisteröintitiedot

Suomen Kissaliitto ry Omakissa-tietojärjestelmä, <https://omakissa.kissaliitto.fi/>

Haastattelut: Satu Hämäläinen, Merja Lindgren ja Veikko Saarela

PER/EXO KTO työryhmä. PER/EXO KTO terveystutkimus 9.12.2019-1.3.2020 vastausaineisto (PER/EXO TK2/2020).

Persialaiskissat ry web-sivusto, <https://persialaiskissat.net/>

Vapalahti K, Virtala A M, Joensuu T A, Tiira K, Tähtinen J & Lohi H, 2016. Health and behavioral survey of over 8000 Finnish cats, Frontiers in Veterinary Science. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/173836>

Helsingin yliopisto & Folkhälsan, Kissojen Geenitutkimus web-sivusto, Projektit, Sekvesteri. <https://www.kissangeenit.fi/tutkimuksesta/projektit/sekvesteri/>.

Johanna Ranta, Eeva Sarkiala. Kissojen suu- ja hammassairaudet – kirjallisuuskatsaus. Suomen Eläinlääkärilehti | 2016.

https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/164078571/SEL_5_16_Ranta_et_al._Kissojen_suu_ja_hammas_sairaudet_1.pdf

Suomen kennelliitto. Brakykefaalinen oireyhtymä (BOAS). <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/brakykefaalinen-oireyhtyma-boas>

FIFe - Federation International Feline, Breed standards, EXO/PER. <http://www1.fifeweb.org/dnld/std/EXO-PER.pdf>

FIFe - Federation International Feline, Breeding & Registration rules. http://fifeweb.org/wp/lib/lib_current.php